

6 §.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen puolustusasiainvaliokunnan mietintöön hallituksen esityksen johdosta laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta.

Päätettiin, että mietintö olisi saatava myöskin valtiokunnan pe-
rujen osalta muuttamattomana hyväksytyksi.

7 §.

Ryhmän jäsen Aattela pyysi isänsä hautauksen vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä samoin t.k:n 24 päiväksi.

Tarkistettu: Otto Pääkkönen Vakuudexsi: Antti Pääkkönen
Puhsejontaja: Antti Pääkkönen
Sateeri: Antti Pääkkönen

1 §.

28.

Päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä antaisi kanden jäsenensä tehtäväksi valmistaa ryhmän puolesta eduskunnan istunnossa 3.9.-43 esitettävä lausunto ja että lausunnon valmistajiksi valittaisiin ryhmän toinen puheenjohtaja Reinikainen ja ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Voionmaa ja että lausunto tarkastettaisiin huomenna 2.9.-43 pidettävässä ryhmäkokouksessa.

3 §.

Määrätään ryhmäkokouksen aika.

Päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että huomenna 2.9.-43 pidettäisiin ryhmäkokous ja että sen alkamisajaksi määrättäisiin kello 16.

4 §.

Hämäläisen hautaus.

Päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä osallistuisi äskettäin kuolleen jäsenensä A. H ä m ä l ä i s e n hautaukseen laskemalla seppelleen hänen haudalleen ja että seppelleen laskisivat Mikkelin vaalipiirin meikäläisten edustajien ohella ryhmän jäsenet Miltunen ja Lepistö.

V a k u u d e f k s i :

Vainio / Aun

Puheenjohtaja.

Urho Aattela
Sihteeri.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 1 p:nä syyskuuta 1943. Kokous alkoi kello 14,45. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Andersson, G., Eskola, Fagerholm, Hakkila, Malonen, Märmä, Jokinen, Kilpi, Koivulahti-Lehto, Kämäräinen, Lepistö, Mustasilta, Raatikainen, J. ja Voionmaa (sairas). Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Puheenjohtajan muistosanat Hämäläisestä.

Ennen kokousasioiden käsittelyyn ryhtymistä piti ryhmän puheenjohtaja Tanner äskettäin kuolleen ryhmän jäsenen A. H ä m ä l ä i s e n muiston kunnioittamiseksi puheen. Puhuja huomautti, että Hämäläinen oli pitkän aikaa eduskunnan jäsenenä, joten hän ehti kansanedustajana suorittaa huomattavan työmäärän. Myöskin puoluejärjestöissä on hän suorittanut pitkäaikaisen ja merkittävän työpäivän. Olemme täällä ryhmässä ja eduskunnassa voineet seurata hänen työtään. Hänen lausuntonsa olivat omaperäisiä, mutta niiden pohjäsävy oli lämmin ja totta tarkoittava. Kunnioitamme hetken hiljaisuudella hänen muistoaan.

Ryhmän jäsenet kuuntelivat puheenjohtajan esittämiä muistosoja seisaaltaan ja syvän hiljaisuuden vallitessa.

2 §.

Eduskunnan istunnot ja pääministerin selostus.

Puheenjohtaja Tanner selosti suunniteltua eduskunnan istuntojärjestystä nyt alkaneella ja verraten lyhyeksi muodostuvalla koos-saoloajalla. Selostuksesta ilmeni, että eduskunnan tämän kertaisen koos-saolon on suunniteltu päättyvän tulevana lauantaina, siis t.k:n 4 p:nä. Perjantaina 3 päivänä pidettävässä istunnossa esittäisi pää-ministeri hallituksen selonteon, jonka johdosta eduskunnassa synty-nee keskustelua ja lopuksi päätetään päiväjärjestykseen siirtymis-muodosta. Ryhmän on valmistauduttava tätä tilaisuutta varten. Hal-lituksessa on oltu sillä kannalla, että pääministerin esiintymisen olisi tapahduttava suljetussa istunnossa. Itse sanoi olleensa sil-lä kannalla, että tämä olisi tapahtunut avoimessa istunnossa.

Valmistava valiokunta ehdottaa, että ryhmä antaisi kahden jä-senensä tehtäväksi valmistaa ryhmän puolesta eduskunnan istunnossa 3.9.-43 esitettävä lausunto ja että lausunnon valmistajiksi valit-

taisiin ryhmän toinen puheenjohtaja Reinikainen ja ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Voionmaa ja että lausunto tarkastettaisiin huomenna 2.9.-43 pidettävässä ryhmäkokouksessa.

Valmistavan valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Päätettiin, että ryhmän puolesta annettavan lausunnon esittää Reinikainen.

3 §.

Määrätään ryhmäkokouksen aika.

Päätettiin valmistavan valiokunnan ehdotuksen mukaisesti, että seuraava ryhmäkokous pidetään huomenna 2.9.-43 ja määrättiin sen alkamisajaksi kello 16.

4 §.

Hämäläisen hautaus.

Päätettiin valmistavan valiokunnan ehdotuksen mukaisesti, että ryhmä osallistuu äskettäin kuolleen jäsenensä A. H ä m ä l ä i - s e n hautaukseen laskemalla hänen haudalleen seppeleen, jonka ryhmän puolesta laskevat Mikkelin vaalipiirin meikäläisten edustajien ohella ryhmän jäsenet Hiltunen ja Lepistö.

5 §.

Tiutisen pommituksen uhrien avustaminen.

Keskusteltiin K. Anderssonin esityksen perusteella Tiutisen pommituksen uhrien avustamisesta.

Andersson, K.: Ehdotti että ryhmän varoista myönnettäisiin 5.000 markkaa Tiutisen pommituksen uhrien avustamista varten.

Asian johdosta syntyneen lyhyen keskustelun päätyttyä kysymys jätettiin valmistavan valiokunnan valmisteltavaksi.

V a k u u d e k s i :

Jaini Tanner

Puheenjohtaja.

Urho Aattela
Sihteeri.

T a r k i s t e t t u :

Martta Salonen-Järvinen

Urho Lumme

P ö y t ä k i r j a

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 2 p:nä syyskuuta 1943. Kokous alkoi kello 16. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Hakala, Huhta, Koivulahti-Lehto, Kuusisto, Lindman, Lindqvist, Salmela-Järvinen, Salovaara ja Voionmaa(sairas). Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

Kokouksessa olivat myöskin saapuvilla puoluesihteerit A. Aalto-nen, ministerit Aura ja Takki sekä toimittaja A. Airisto.

1 §.

Ulkoministerin selostus.

Ulkoministeri Ramsay saapui ryhmän kokoukseen esittääkseen ulkopoliittisen selostuksen. Puheenvuoron saatuaan ulkoministeri kosketteli ensin Bulgarian asemaa ja totesi, että kuninkaan kuolema on huomattavasti vaikuttanut maan asemaan. Tämän jälkeen hän selosti Tanskan asemaa mainiten m.m., että maa on nyt Saksan sotilashallinnon alainen. Eräät tanskalaisia olosuhteita kuvaavat tiedot ovat liioiteltuja. Maassa on jokapäiväinen elämä jotenkuten käynnissä.

Siirtyessään puhumaan Italian asemasta puhuja totesi, että on jo kuudetta viikkoa kulunut Mussolinin vallan menetyksestä, mutta maan poliittinen asema ei vielä ole muuttunut. Sitten hän kosketti Quebecin konferenssia ja totesi, että sen menosta ei ole julkisuu-teen saatu tietoja. Konferenssin päähuomio lienee kohdistunut sotilaallisiin ja strategisiin seikkoihin. Juopa Neuvostoliiton ja anglosaksien välillä on laajentunut. Quebecin keskustelujen tulos ei ilmeisesti tyydytä Venäjää. Tämä on päivän politiikassa otettava huomioon. Neuvostoliiton ja anglosaksien välisen kuilun yli voidaan rakentaa silta. Ja tämä mahdollisesti tapahtuukin konferenssissa, jonka pitämistä puuhataan. Stalinilla on omat sodanpäämääränsä. Venäjä on toistaiseksi jätetty huomioonottamatta Italiaa koskevassa keskustelussa. Venäjällä on vanhat epäluulonsa Englantia kohtaan ja osittain myös Pohjois-Amerikan Yhdysvaltoja kohtaan. Tämä selviää Neuvostoliiton 25-vuotisesta historiasta. Tämän päivän politiikan monet piirteet tuovat esiin samanlaisia vivahteita kuin oli näkyvis-
sä vuonna 1939. Näin ollen ei siis kokonaan voida jättää huomioon-ottamatta erikoisrauhan mahdollisuutta Saksan ja Neuvostoliiton vä-

lillä. Puhuja totesi, että Quebecin konferenssin jälkeen vallitsee poliittinen hämmennystila.

Suomen asema, lausui puhuja, on vaihtoesine suurvaltojen välisessä politiikassa. Pohjois-Amerikan Yhdysvalloilla ei tällä hetkellä liene keinoja Neuvostoliiton painostamiseksi. Neuvostoliitto on arka kunniastaan ja se voi käsittää USA:n aktiivisen puuttumisen kajoamiseksi Neuvostoliiton etuihin. Ei ole kuitenkaan jätettävä käyttämättä kaikkea sitä tukea, mitä USA:n taholta voidaan saada. Ei myöskään ole jätettävä hyväksi käyttämättä Englannin taholta mahdollisesti saatavaa tukea. Englannissa ilmenee tosin hyvää tantoa Suomea kohtaan, mutta sen omat ja suuret päämäärät ovat sille ratkaisevia, joten Suomen asia on kovin pieni tämän rinnalla.

Tämän jälkeen puhuja kosketteli anglosaksilaisten pyrkimyksiä Stalinin, Rooseveltin ja Churchillin välisen kohtauksen aikaansaamiseksi.

Lopuksi puhuja tahtoi torjua sen käsityksen, että hän, nähdessään että on vain pieniä mahdollisuuksia rauhan saamiseen nykyhetkellä, olisi sitä mieltä, että kaikkia keinoja ei olisi käytettävä, koska sanoi olevansa sillä kannalla, että kaikkia keinoja on käytettävä. Jäljelle kenties jää vain suoran yhteyden ottaminen Neuvostoliiton kanssa, kysymys on siitä, milloin siihen turvaudutaan.

Puheenjohtaja Tanner kiitti ulkoministeriä selostuksestaan.

2 §.

Suhtautuminen pääministerin lausuntoon.

Puheenjohtaja Tanner selosti pääministerin lausunnon, jonka hän esittää eduskunnassa 3.9.-43, sisältöä. Lausunnon ensimmäinen osa koskee maamme sisäisiä asioita ja toinen osa ulkopoliittisia kysymyksiä. Merkittävää on että lausunnossa asetutaan samalle kannalle kuin sosialidemokraattisen puoluepuolesta julkilausumassa toteamalla, että Suomi käy erillistä puolustussotaa. Puheenjohtaja luki puheen loppuosan.

Tämän jälkeen Reinikainen ryhtyi esittämään ryhmän puolesta esitettävää lausuntoa, mainiten kuitenkin aluksi, että Voionmaa oli valmistanut oman lyhyehkön lausunnon, jota puhuja myös selosti. Esitti sitten lausuntoluonnoksen.

Pekkala: Hallituksen selonteosta ilmeni, että se ei pidä sopivana aktiivisiin toimenpiteisiin ryhtymiseksi rauhan aikaansaamiseksi. Tämä on asian ydin. Kosketteli sotatapahtumien kulkua. Kun

sotatoimet 1941 uudelleen kohdaltamme alkoivat, niin uskottiin, että sota päättyy nopeasti. Saksalla olikin aluksi menestystä. Sotakuva on nyt muuttunut. Liittolaisten varustelut ovat suuresti lisääntyneet. Puhuja kosketteli sitten ilmapommitusten lisääntyvää sekä moraalista että taloudellista vaikutusta, sekä upotussotaa ja väitti, että liittolaiset ovat voittaneet taistelun Atlantista. Sotatapahtumien kulku on otettava huomioon omassa politiikassamme. Ulkoministeri viittasi Neuvostoliiton ja anglosaksien välisiin erimielisyyksiin. Ne tuskin kuitenkaan sodan aikana johtavat välien katkeamiseen. On myös viitattu Saksan ja Neuvostoliiton erikoisrauhan mahdollisuuteen. Jos sellainen tulee, niin millaisilla endoilla? Oli sitä mieltä, että Suomen taholta olisi mitä pikemmin ryhdyttävä tunnustelemaan rauhan mahdollisuuksia.

Erich: Reinikaisen esittämä lausuntoluonnos oli hyvä. Valittiin että Ruotsin lehdissä on kosketeltu Suomen asioita tavalla, joka ei ole totuuden kanssa yhtä pitävä. Huomautti Pekkalan puheenvuoron johdosta, että hän näyttää olevan liian varma siitä, mitä tulevaisuudessa tapahtuu.

Peltonen, M.: Oli tyytyväinen, että ryhmän lausunnossa senkin verran sanotaan kuin mitä siinä Reinikaisen esityksen mukaan sanotaan. Pääministerin olisi pitänyt lausunnossaan selostaa suhteitamme Saksaan. Onko Saksan kanssa tehty sopimuksia vaiko ei? Ryhmän ei kuitenkaan pitäisi jäädä vain Reinikaisen lausunnon varaan.

Kilpi: Kiinnitti huomiota kahteen Reinikaisen esittämän lausunnon kohtaan. Siinä sanotaan m.m. siihen tapaan, että Suomi pyrkii kaikkien maiden kanssa hyviin suhteisiin. Tässä kohdassa olisi alleviivattava sitä, että myöskin Neuvostoliiton kanssa pyritään ystävällisiin suhteisiin. Toinen kohta koskee Neuvostoliiton pyrkimyksiä. Puhuja mielestä olisi tärkeätä ottaa selvää Neuvostoliiton pyrkimyksistä ja tästä olisi myöskin ryhmän puolesta annettavassa lausunnossa mainittava.

Welling: Sanoi aina olleensa sillä kannalla, että liittolaisvallat voittavat sodan. Kosketteli maamme sanomalehdistön kirjoittelua ja katsoi, että monilla kirjoituksilla on vahingoitettu aseamaamme liittolaisvaltojen taholla. Mitä kauemmin olemme sodassa mukana, sitä huonommat rauhan ehdot me saamme. Olisi siis ryhdyttävä tunnustelemaan rauhan mahdollisuuksia, ellei sellaisia ole, niin silloinhan me emme mitään mahda. Tunnustelullamme olisimme kuitenkin osoitta-

neet hyvää tahtoa ja kansa kävisi entistä yksimielisemmäksi maan puolustamisen suhteen. Yhtyi Pekkalaan siinä, että hallitusta olisi kehoitettava ryhtymään rauhan tunnusteluihin.

Jokinen: Yhtyi Pekkalan lausuntoon, mutta katsoi, että n.s. 33 kirjelmä ei ole oikealla tavalla syntynyt. Kirjelmän aikaansaaminen olisi pitänyt hoitaa niinkuin järjestöelämässä tällaiset asiat on hoidettu. Rauhan tunnustelusta pitäisi ryhmän taholta esitettävässä lausumassa olla maininta. Väitti lopuksi, että 33 kirjelmä on poliittista huijausta.

Wirtanen: Panin ulkoministerin lausunnosta merkille sen, että rauhan aikaansaamiseksi on enää käytettävissä suora tie Moskovaan. Aikaisemmin on Suomelle esitetty eräänlaisia tunnusteluja välityksestä, nyt on siis jäljellä vain suoran yhteyden ottaminen Neuvostoliiton kanssa. Erästä asiasta pitäisi olla melkoisen varma, siitä nim. että asema meidän kannaltamme huononee mitä kauemmin sota jatkuu. Vaikka ei vielä ryhdyttäisikään neuvotteluihin Neuvostoliiton kanssa, niin pitäisi ryhtyä ainakin kaikkiin tarpeen vaatimiin valmisteluihin neuvottelujen aikaansaamiseksi. Suomen asemaa on arvosteltu liian optimistisesti. Meille on arvaamatonta vahinkoa siitä, jos tilanne saa kehittyä sellaiseksi, että meidän kanssamme ei enää haluta neuvotella, vaan meille sanellaan diktaatti.

Tuominen: Yhtyi Reinikaisen lausuntoon. Kosketteli Pekkalan ja Wirtasen väitettä, että mitä kauemmin sota jatkuu sitä huonompi rauha saadaan ja katsoi, että tämä ei ole niinkään varmaa. Neuvostoliitto ja Saksa käyvät varsin kuluttavaa sota. Jos Suomi voi säilyttää voimansa, on se asema yleisessä rauhan teossa vahvempi. Asiota ei siis ole otettava liian pessimistisesti. On myös kiinnitettävä huomiota siihen, mitä rintamilla ajatellaan. Oli sitä mieltä, että jos nyt pyritäisiin rauhaan Neuvostoliiton kanssa, niin saataisiin Moskovan rauhan rajat. Julkisuuteen tullut 33 kirjelmä on rintamamiehien keskuudessa herättänyt ikävää huomiota. On ihmetelty sitä, että kansanedustajan asemassa olevat henkilötkaan eivät ole voineet säilyttää takanaan luottamuksellista kirjelmää, vaan se on päästetty julkisuuteen. Piti tärkeänä sitä, että omassa keskuudessamme vallitsisi yksimielisyys ja että myös rintamalla olevien ja kotirintamalla olevien välinen yksimielisyys säilyisi. Hajanaisuus voi johtaa samaan kuin esim. Italiassa on tapahtunut.

Kuittinen: Tässä asiassa on oltava varovaisia. 33 kirjelmä ei ole oikealla tavalla syntynyt. Yhtyi Jokisen arvosteluun kirjelmästä. Reinikaisen lausunto on hyvä ja osoittaa ryhmän kannan.

Tanner: On luonnollista, että mielialat vaihtuvat sikäli kun sotatapahtumat kehittyvät. Nytkin näyttää siltä, että sotatapahtumat ovat vaikuttaneet mielipiteisiin. Pelkään kuitenkin että niiden annetaan liiaksi vaikuttaa mieliin. Päätt on nyt pidettävä kylminä. On pyytävä järkevällä kannalla. Erilaisia mahdollisuuksia on jäljellä. Ulkoministeri viittasi pariin mahdollisuuteen. Hän mainitsi Neuvostoliiton ja anglosaksien välisistä erimielisyyksistä, samoin erikoisrauhan mahdollisuuteen Saksan ja Neuvostoliiton välillä. Ei siis tätä ajankohtaa ole pidettävä viimeisenä hetkenä, jolloin meillä on tilaisuus saada rauha. Wirtanen sanoi, että rauhantekomahdollisuuksia on hylätty. Tämä ei ole totta, sillä sellaisia ei ole ollut. On vielä eräs asia jota Wirtanen nähtävästi ei tiedä, mutta jonka minä tiedän ja se on se, että Kreml ei siedä välitystä. Rauhan tekeminen on vaikeata. Jos eduskunnan taholta mennään vaatimaan rauhaa, ei se asemaamme paranna. Rauha on tentävä mahdollisimman hiljaisesti. Ei ole yksinkertainen asia tehdä rauhaa, vaikka olisi sen tekemiseen kuinka suuri halu. Niin kauan kuin sota jatkuu, on hyvin riskinalaista luopua aseista. Onneksi meillä on selvät ja puhtaat paperit. Olemme sanoneet tämä on erillinen sota. Tämä sanottiin m.m. helmikuun alussa puoluepuoleiston julkilausumassa. Jos nyt ruvetaan tekemään määritelmää rajoista, syntyy suuri sisäinen repeämä. Olisi erinomaisen vaarallista huomiosessa eduskuntakeskustelussa mennä sanomaan, että hallituksen olisi ryhdyttävä rauhan tunnusteluihin, vielä vaarallisempaa olisi puhua joistakin endoista.

Syrjänen: Yhtyi Reinikaisen lausuntoluonnokseen. Se on rakentavassa mielessä tenty. Meillä on kokemusta Neuvostoliiton rauhasta. Saamme pysyvän rauhan silloin kun yleinen rauhankonferenssi siitä päättää. 33 kirjelmä oli ikävä ilmiö. Se oli ikävä siksi, että näyttää siltä niinkuin eräät piirit pyrkisivät johtamaan ulkopoliittikaamme Ruotsin kautta. Tällaiset kirjelmät ovat rintamamiehille varsin vaarallisia. Ei meidän asemaamme ole niin helppo kuin eräät ovat väittäneet. Toivon ettei eduskunnassa kukaan puhuisi rauhan neuvotteluihin ryhtymisestä.

Peltonen, M.: Maassamme on tapahtunut tärkeitä ratkaisuja, mutta eduskunnassa ei ole ollut tyhjentävää keskustelua asioiden johdosta.

Toivoi että eduskunnassa saisi huomenna puhua ilman, että ryhmän taholta asetettaisiin jarruja keskustelulle. Maan asioille olisi eduksi, jos hallitus kaadettaisiin.

Linna: Kertoi millaisen vaikutuksen hänen saamiensa tietojen mukaan 33 kirjelmä oli tehnyt rintamamiehissä. Asema oli siellä vaikeutunut. 33 olisi pitänyt kirjelmässään esittää keinot, millä päästäisiin rauhaan. On merkittävää, että neljä puoluetoimikunnan jäsentä on kirjoittanut nimensä k.o. kirjelmän alle. Asia olisi pitänyt ottaa ryhmässä ja puoluetoimikunnassa esille. Hyväksyi Reinikaisen lausuntoluonnoksen.

Lepistö: Ollaan yksimielisiä siitä, että rauha olisi saatava, mutta menettelytavasta keskustellaan. Kertoi minkä vaikutukseen häneen oli tehnyt 33 kirjelmän johdosta radiossa annettu tieto. Sanoi kysyneensä itseltään onko ilmaantunut jokin erikoinen syy tällaisen kirjelmän valmistamiseen, mutta nyt on käynyt selville, että sellaista syytä ei ole ollut. Kosketteli presidentin vaalin aikana ilmenneitä pyrkimyksiä. Saksa on vielä sotilaallinen voimatekijä. 33 kirjelmä on hätähuuto, joka on vaikeuttanut maamme asemaa. On kyllä paikallaan, että ryhmässä puhutaan rauhan aikaansaamisen mahdollisuuksista ja hallitusta kehoitetaan työskentelemään asiassa, mutta tämä on jäätävä ryhmän sisäiseksi asiaksi. Yhtyi Reinikaisen lausuntoon.

Mansner: Pohjois-Hämeessä on 33 kirjelmä herättänyt ikävää huomiota. Niinpä Nokian työväenyhdistys on jyrkästi tuominut kirjelmän esilletulon. Puoluetoimikunnan jäsenten velvollisuutena olisi ollut alistaa asia puoluetoimikunnalle, joka olisi voinut esittää sen vaikeapa puolueuuvotolle, jos ei eduskuntaryhmään luotettu. Tämä asia tulee järjestöissä esille. Puolueen arvovaltaa on horjutettu. Tämä on vahingollista. Tiedusteli mistä Wirtanen on saanut kertomansa tiedon, että USA tarjosi Molotovin suosiollisella myötävaikutuksella meille hyviä palveluksia. Väitti että eräät ovat antaneet päänsä liiaksi kuumeta. Tilannetta on vakavasti ja kylmästi harkittava ja joista tilaisuutta käytettävä hyväksi, mutta on luotettava puolueen johtoon. Ryhmän olisi esiinnyttävä yksimielisesti, se vahvistaisi asemaamme.

Kilpi: Kuinka 33 kirjelmä voi pysyä salaisena kun Vuoren ja Deakinin keskusteluun ei sellaisena pysynyt. 33 kirjelmää on pidetty sopimattomana, mutta samaa sanottiin puolueuuvoston julkilausumastakin. Väitti että puoluetoimikunnan arvovalta on laskenut, vaik-

ka puolueen arvovalta onkin kohonnut. Huomautti puoluesihteerin arvovallasta.

Tanner: On jyrkästi torjuttava väite, että Vuori olisi ollut hallituksen lähettämänä Tukholmassa.

Pekkala: Ei ole outoa ja uutta, että kansalaiset kirjoittavat nimensä jonkin adressin alle. 33 kirjelmässä ei ole mitään sellaista, joka olisi puolueemme päätösten vastaista. Asiaa arvostellessa on otettava huomioon, että presidentti vastaa maamme ulkopoliitikasta, kirjelmän allekirjoittajat katsoivat ettei heillä ollut muuta mahdollisuutta kuin saattaa tällaisen kirjelmän kautta kantansa presidentin tietoon. Huomautti, että USA ei lähetä meille jotakin noottia ellei sen takana myös ole jotakin. Toveri Reinikaisen puheessa saisi olla maininta siitä, että hallituksen olisi ryhdyttävä aktiivisiin rauhan tunnusteluihin. Ryhmän enemmistö näyttää olevan toista mieltä ja se kantaa siitä vastuun.

Wirtanen: Väitti että ulkoasiainvaliokunnan enemmistö on 33 kirjelmän kannalla. Kirjelmä ei vaikuta rauhan entoihin, mutta siitä on ollut hyötyä. Kosketteli USA:n tekemää tarjousta hyvistä palveluksista. Kysyi mitä hyötyä maalle on siitä, että ollaan odottavalla kannalla. Sanoi olevansa vakuuttunut siitä, että Suomen asema ei tule parantumaan. Väitti ettei ole paniikkimielialan vallassa, mutta piti viisaimpana toimia kuin odottaa.

Kivisalo: Yhtyi Erichiin siinä, että huomisessa eduskunnan istunnossa ei ryhmän taholta olisi puhuttava siihen tapaan kuin 33 kirjelmässä kirjoitetaan. Ryhmän taholta on sanottava, että Suomi ei ole suurvaltasodassa mukana. Sanoi käyneensä rintamalla ja todenneensa, että rintamajoukoissa oli kiinnitetty 33 kirjelmään huomiota. Myöskin venäläiset voivat kiinnittää siihen huomiota ja katsovat kenties, että täällä on jo jonkinlainen antautumismieliala vallalla ja ryhtyvät tämän vuoksi hyökkäämään, joka maksaa monen suomalaisen miehen hengen. Asemamme ei ole niin huono kuin on tahdottu väittää. Ehdotti, että ryhmä sanoutuksi irti 33. kirjelmästä.

Turkka: Sanoi yhtyvänsä Pekkalan arviointiin sodan kulusta. Ilmoitti kannattavansa 33 kirjelmän sisältöä, mutta ei yhtenä sen allekirjoittajana hyväksynyt sen julkisuuteen saattamista. Hyväksyi Reinikaisen lausuntoluonnoksen.

Simonen: Arvosteli 33 kirjelmän valmistustapaa ja julkisuuteen saattamista. Kirjelmä heittää varjon ryhmän toisten jäsenten päälle, koska voidaan luulla, että ne, jotka eivät ole sitä alle-

kirjoittaneet, ovat sotahulluja. Vastaisuudessa olisi tällaiset asiat hoidettava niinkuin järjestöasiat yleensä hoidetaan.

Kääriäinen: Ei pitänyt 33 kirjelmää kovin vaativana. Yksityisrauhasta tuskin olisi suurtakaan hyötyä. Asia muuttuu toiseksi kun yleinen rauha tulee maailmaan. Toivoi ettei 33 kirjelmään sotke- ta eduskuntaa.

Keskustelu julistettiin päättyneeksi.

Tämän jälkeen päätettiin kaikilla äänillä (ääniä ei laskettu) 12 ääntä vastaan hylätä ehdotus, että ryhmä kenoittaisi hallitusta ryhmään aktiivisiin toimenpiteisiin rauhan aikaansaamiseksi.

Päätettiin hylätä Kivisalon ehdotus, että ryhmä sanoutuisi irti 33 kirjelmästä.

Päätettiin hyväksyä Reinikaisen esittämä luonnos ryhmän puolesta esitettäväksi lausunnoksi.

Päätettiin, että ryhmä huomenna pidettävässä eduskunnan istunnossa kannattaa yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtymistä.

Lopuksi päätettiin, että niiden ryhmän jäsenten, jotka esiin- tyvät huomissa eduskunnan istunnossa, on puhuttava ryhmän taholta esitettävän lausunnon mukaisessa hengessä.

V a k u u d e k s i :

Väinö Tanner

Puheenjohtaja.

Yrjö Aattela
Sihteeri.

T a r k i s t e t t u :

Risto Rönkä

J. Malmivuori

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin 1 p:nä lokakuuta 1943. Kokous al- koi kello 14,30. Saapuvilla olivat: Kilpi, Kujala, Kulovaara, Leh- tokoski, Lepistö, Pekkala, Peltonen, O., Salmenoja, Syrjänen, Tanner, Tolonen ja Aattela. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoit- ti Aattela.

1 §.

Talousarviokeskusteluun osallistuminen.

Päätettiin, että eduskunnassa suoritettavassa talousarvion lähete-keskustelussa ryhmän puolesta puhuvat Salmenoja ja Aattela.

2 §.

Lomanpyyntöjä.

Ryhmän jäsenet Kuusela ja Lepistö pyysivät kotona suoritet- tavien maataloustöiden vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä tulevan viikon ajaksi.

Pyyntöihin päätettiin suostua.

Ryhmän jäsen Malkamäki pyysi jatkoloukkien opetuksen vuoksi joka keskiviikoksi vapautusta suuren valiokunnan kokouksista.

Päätettiin, että Malkamäen on neuvoteltava asiasta jonkun suuren valiokunnan meikäläisen jäsenen kanssa saadakseen hänet ole- maan edestään valiokunnan kokouksissa. Tämän jälkeen v.v., mikäli aihetta on, palaa asiaan.

3 §.

Ryhmän kokous.

Päätettiin, että ryhmän kokous pidetään tiistaina t.k:n 5 p:nä heti eduskunnan istunnon päätyttyä.

Ryhmän puheenjohtaja Tanner antaa kokouksessa ulkopoliit- tisen selostuksen.

V a k u u d e k s i :

Väinö Tanner

Puheenjohtaja.

Yrjö Aattela
Sihteeri.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin pankkivaliokunnan huoneessa 8 p:nä lokakuuta 1943. Kokous alkoi kello 16,45. Saapuvilla olivat: Bryggari, Erich, Kilpi, Kulovaara, Lehtokoski, Linna, Syrjänen, Tanner, Tolonen, Aattela sekä kutsuttuna ryhmän jäsen Hiltunen. Myöskin puoluesihtööri A. Aaltonen oli kokouksessa läsnä. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Tulo- ja omaisuusverolaki.

Tänään pidetyn ryhmäkokouksen tekemän päätöksen mukaisesti otettiin suuren valiokunnan miekäläisille jäsenille ohjeiden antamista varten käsiteltäväksi hallituksen esitys tulo- ja omaisuusverolain muuttamiseksi sekä valtiovarainvaliokunnan siitä antama mietintö.

Hiltunen: Selosti asian käsittelyä valtiovarainvaliokunnassa sekä valiokunnan sos.-dem. valiokuntaryhmässä. Valiokuntaryhmä oli määritellyt äänestyksen perusteella kantansa erinäisiin valiokunnan meikäläisten jäsenten keskuudessa erimielisyyttä aiheuttaneisiin kohtiin, mutta kaikki vähemmistöön jääneet eivät olleet valiokunnan kokouksessa menetelleet valiokuntaryhmän päätöksen mukaisesti, mikä oli ratkaisevasti vaikuttanut eräiden pykälien kohdalla valiokunnan päätöksen sisältöön.

Bryggari: Hallitus on lisännyt lapsien perusteella saatavaa verohuojennusta, mutta yksinäisten ja lapsettomien henkilöiden ja pariskuntien verokuormaa se on lisännyt. Ei pitänyt tätä oikeana.

Yleiskeskustelun tähän päättyessä ryhdyttiin asian yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Veroasteikko.

Otettiin kannan määrittelyä varten käsiteltäväksi esityksen 48. §:ään sisältyvä veroasteikko.

Aattela: Valtiovarainvaliokunta on huonontanut tässä kohdin

hallituksen esitystä määräämällä verovapaan tulon rajaksi 12.000 markkaa hallituksen esittämän 15.000 markan asemesta. Ehdotti, että kannatettaisiin veroasteikon hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena.

Kulovaara: Ehdotti, että veroasteikko hyväksyttäisiin muuten valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaisena paitsi että verovapaan tulon raja koroitettaisiin 15.000 markaksi.

Bryggari: Yksinäisen henkilön veroa ei pitäisi mennä koittamaan niin paljoa kuin hallitus esittää. On paljon tehdastyöläisiä, jotka eivät voi mennä naimisiin. On siis löydettävä sellainen ratkaisu, että nämä yksinäiset henkilöt eivät tule niin raskaasti verotettua kuin mitä hallitus esittää.

Lehtokoski: Oli myöskin sitä mieltä, että yksinäisten henkilöiden verottamisessa ei olisi mentävä niin pitkälle kuin hallitus ehdottaa. Oli kannattanut Furuhjelmin veroasteikkoehdotusta koska se olisi merkinnyt lievennystä perheettömien ja lapsettomien verottamisessa. Asiaa olisi koetettava hoitaa niin, että Furuhjelmin valiokunnan mietintöön liittämässä vastalauseessa tehty veroasteikkoehdotus tulisi hyväksytyksi.

Hiltunen: Furuhjelmin veroasteikkoehdotus ei ollut esillä asian ensimmäisessä käsittelyssä. Valiokunnan päätös olikin tässä kohdin - siis veroasteikkoon nähdessä - yllättävä. Puhui perheellisten verohelpoitusten puolesta. Perheellisyysnäkökohtiin on kiinnitettävä huomiota. Verolainsäätäntöä ei saa rakentaa poikkeustapausten varaan. Hallituksen veroasteikko on yksinäisillekin henkilöille parempi koska verovapaan tulon raja on 15.000 markkaa valiokunnan ehdottaman 12.000 markan asemesta.

Tanner: Verovapaan tulon raja pitäisi olla 15.000 markkaa. Furuhjelmin asteikkoehdotusta ei olisi hyväksyttävä.

Keskustelun päätyttyä päätettiin ensin yksimielisesti, että verovapaan tulon rajaksi kannatetaan asetettavaksi hallituksen ehdottama 15.000 markkaa.

Suoritettiin äänestys siitä kannatetaanko hallituksen esittämän veroasteikon vaiko Furuhjelmin vastalauseessa ehdotetun veroas-

teikon hyväksymistä. Äänestyksessä annettiin kumpaisenkin asteikon puolesta neljä ääntä, mutta kun puheenjohtaja kannatti hallituksen esittämän veroasteikon hyväksymistä, katsottiin tämä kanta tässä äänestyksessä voittaneeksi.

Tämän jälkeen suoritettiin äänestys siitä kannatetaanko hallituksen esittämän veroasteikon vaiko valiokunnan esittämän veroasteikon hyväksymistä. Äänestyksessä kannatti viisi valmistavan valiokunnan jäsentä valtiovarainvaliokunnan ehdottaman asteikon hyväksymistä ja neljä jäsentä hallituksen esittämän asteikon hyväksymistä, joten päätökseksi tuli, että valmistava valiokunta kannattaa veroasteikon hyväksymistä muuten valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaisena paitsi että verovapaan tulon raja koroitetaan 15.000 markaksi.

Kiinteistöstä suoritettava eläke.

Yksimielisesti päätettiin, että esityksen 24 ja 28 pykälisiin sisältyvät määräykset maatalouskiinteistöstä suoritettavan eläkkeen verottamisesta olisi hyväksyttävä hallituksen esityksen mukaisina.

Henkivakuutusmaksujen vähentäminen.

Yksimielisesti päätettiin kannattaa 29 §:n hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena, joten henkivakuutusmaksujen vähennysmääräksi tulisi 1.000 markkaa valtiovarainvaliokunnan ehdottaman 500 markan asemesta.

Yhtymien verotus.

Yksimielisesti päätettiin kannattaa 50 §:n, joka koskee yhtymien verottamista, hyväksymistä hallituksen esityksen, johon myös valtiovarainvaliokunta on yhtynyt, mukaisena.

Veropiirit.

Esityksen 53 §:stä, joka koskee veropiirejä, syntyi keskustelua.

Kulovaara: Pykälä olisi hyväksyttävä hallituksen esityksen mukaisena.

Hiltunen: Veropiiri ei saisi olla kovin laaja, jotta yhteys veroviranomaisten ja verovelvollisten välillä olisi helposti toteutettavissa. Suurten veropiirien perustaminen sitä paitsi vaikeuttaisi kunnallisverojen ennakkokannon järjestämistä.

Tanner: Hallitukselle olisi annettava mahdollisuus järjestää nykyistä suurempia veropiirejä.

Aattela: Hallituksen esitys olisi tässä kohdin hyväksyttävä.

Erich: Oli myöskin hallituksen esityksen hyväksymisen kannalla.

Syrjänen: Yhtyi edelliseen. Verotustoiminnassa kaitaan keskitystä ja verotusviranomaisten ammattitaitoa olisi lisättävä. Sanoi käsityksensä perustuvan käytännölliseen kokemukseen.

Keskustelun päätyttyä äänestyksettä päätettiin kannattaa pykälän hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena.

Omaisuudesta saatava lapsivähennys.

Päätettiin kannattaa 38 §:n hyväksymistä valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena. Valtiovarainvaliokunta oli, hallituksen esitykseen yhtyen ehdottanut, että aviopuolisoiden yhteenlasketusta omaisuudesta, milloin heitä ei ole erikseen verotettu, saadaan verotusta varten vähentää 50.000 markkaa, mutta sen sijaan oli valiokunta vastoin hallituksen esitystä ehdottanut, että jokaisen alaikäisen lapsen perusteella saataisiin omaisuudesta vähentää vain 25.000 markkaa.

Valantekovelvollisuus ja todistajain kuulustuttaminen.

Keskusteltiin valtiovarainvaliokunnan ehdotuksesta 125 ja 126 pykälien poistamisesta. Nämä pykälät koskevat valantekovelvollisuutta ja todistajain kuulustuttamista.

Erich: Piti tärkeänä pykälien säilyttämisestä laissa.

Hiltunen: Uskoi että 126 §, joka koskee todistajain kuulustuttamista, saadaan lakiin palautetuksi, mutta piti vaikeampana 125 §:n, joka koskee valantekovelvollisuutta, lakiesitykseen takaisinsaamista. Oli pykälien hyväksymisen kannalla.

Keskustelun päätyttyä päätettiin kannattaa 125 ja 126 §:n sisällyttämistä lakiesitykseen.

Tulon perusteella saatava lapsivähennys.

Keskusteltiin tulon perusteella saatavan lapsivähennyksen perusteista ja määristä.

Keskustelun päätyttyä päätettiin kannattaa valtiovarainvaliokunnan 48 §:n kohdalla tekemää ehdotusta, että, kuten hallituskin ehdottaa, lapsivähennys saadaan tehdä veromäärästä, eikä siis, kuten ryhmän jäsen Rantala nykyisen käytännön mukaisesti ehdottaa, tuloista, ja että k.o. vähennyksen vakioerän enimmäismääräksi hallituksen esittämän 1.800 markan asemesta määrätään valiokunnan ehdottama 900 markkaa.

Satunnaisesta luovutuksesta saatavan voiton verottaminen.

Päätettiin kannattaa 22 §:n, joka koskee satunnaisesta luovutuksesta saatavan voiton verottamista, hyväksymistä valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn valiokunnan sos.-dem. jäsenten vastalauseen mukaisena.

Aviopuolisoiden verottaminen.

Keskusteltiin siitä onko aviopuolisoita hallituksen esityksen mukaisesti verotettava heidän yhteenlasketun tulonsa ja omaisuutensa perusteella, vaiko erikseen, kuten nykyisin on asian laita.

Lehtokoski: Puhui aviopuolisoiden verottamisen säilyttämisestä nykyisellään kannan puolesta. Piti tätä työläisnaisten kannalta hyvin tärkeänä seikkana.

Kilpi: Yhtyi Lehtokosken lausuntoon. Poikkeaminen nykyisestä menettelystä herättää ikävää huomiota. Naisjärjestöt vastustavat hallituksen esityksen tätä kohtaa.

Tämän jälkeen luettiin Sosialidemokraattisen Työläisnaisten liiton ryhmälle lähettämä ja tätä asiaa koskeva kirjelmä. (Liite 1)

Kulovaara: Äskettäin hyväksyimme hallituksen ehdotuksen mukaisesti, että verovapaan tulon rajaksi määrätään 15.000 markkaa. Mutta jos aviopuolisoita verotetaan yhteenlasketun tulonsa perusteella, eivät he saa tällaista verohelpoitusta. Asia ei rahallisesti valtiolle kovin paljoa merkitse.

Syrjänen: Oli myös Lehtokosken kannalla. Jos perheen äiti käy työssä, ei perhe tule hoidetuksi sillä tavalla kuin silloin kun hän olisi kotona.

Linna: Jos molemmat aviopuolisot ovat työssä, lisää se perheen toimeentulomahdollisuuksia ja veronmaksukykyä, joten siitä on

myös veroa sen mukaisesti suoritettava. Oli tässä asiassa hallituksen esityksen kannalla.

Lehtokoski: Avioliittolaki tunnustaa kummallekin aviopuolisolle oikeuden hallita omaa tuloaan ja omaisuuttaan. Kun asian nykyisellään säilyttämisellä ei tehdä kenellekään vääryyttä, niin miksi vastustetaan asian säilyttämistä oikeudenmukaisella kannalla?

Keskustelun päätyttyä toimitetussa äänestyksessä oli aviopuolisoiden verottamisen nykyisellään säilyttämisen kannalla kuusi valmistavan valiokunnan jäsentä ja hallituksen esittämällä kannalla neljä valmistavan valiokunnan jäsentä, joten v.v. päätökseksi tuli, että v.v. kannattaa aviopuolisoiden verottamisen säilyttämistä nykyisen menettelyn mukaisena.

Kotona olevan alaikäisen lapsen tulon verottaminen.

Keskusteltiin kotona olevan alaikäisen lapsen tulon verottamisesta.

Kulovaara: 11 §:n 2 mom. sanamuoto johtaa siihen, että alaikäisen henkilön, esim. juoksupojan, puolesta joudutaan maksamaan veroa niinkin pienestä tuloerästä, josta ei veroa menisi, jos asianomainen olisi täysi-ikäinen ja itse vastaisi verostaan. Momentin sanamuotoa olisi tarkistettava.

Lehtokoski: Kulovaaran esittämiin näkökohtiin olisi kiinnitettävä huomiota, sillä ne ovat merkityksellisiä.

Keskustelun päätyttyä todettiin, että kohdan johdosta ei tehdä päätöstä.

V a k u u d e k s i :

Väinö Tanner

Puheenjohtaja.

Yrjö Sattela
Sihteeri.

P ö y t ä k i r j a

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin eduskuntatalossa olevassa ryhmän huoneessa 8 p:nä lokakuuta 1943. Kokous alkoi kello 14,30. Poissaoleviksi merkittiin: Andersson, K., Hiilelä, Koivulahti-Lehto, Kuusela, Lepistö, Mäkeläinen, Peltönen, M., Railo (sairas), Raunio, Simönen, Wenman ja Väisänen. Puoluesihteri Aaltonen ja toimittaja A. Airisto olivat saapuvilla. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Hallituksen toimintakertomuksen pöydällepano.

Puheenjohtaja Tanner ilmoitti, että tänään eduskunnan istunnossa tapahtunut hallituksen toimintakertomuksen pöydällepano johtui siitä, että edustaja Salmialaa koetetaan taivuttaa suostumaan siihen, että hän ei eduskunnassa esittäisi vastalauseensa ehdotuksen hyväksymistä.

Voionmaa: Mikäli Salmialaa tunnen, niin hän ei luopune ehdotuksensa tekemisestä ja silloin täytynee minunkin esiintyä asiassa.

Reinikainen: Ehdotti, että ryhmä päättäisi kannattaa valiokunnan mietinnön hyväksymistä.

Voionmaa: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö seuraa hallituksen kertomusta, ei siinäkään anneta erikoista tunnustusta Saksalle.

Keskustelun päätyttyä päätettiin, että ryhmä on ulkoasiainvaliokunnan mietinnön hyväksymisen kannalla.

2 §.

Pesonen lausutaan tervetulleeksi ryhmän jäsenyyteen.

Ryhmän puheenjohtaja lausui A. Hämäläis-vainajan varamiehenä eduskuntaan tulleen toveri E. Pesosen tervetulleeksi ryhmän jäsenyyteen. Huomautti, että toveri Pesonen on suurelle osalle ryhmää ennestään tunnettu koska hän on aikaisemminkin ollut ryhmän ja eduskunnan jäsenenä. Toivoi että viihtymys on molemminpuolista.

3 §.

Laki maalaiskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen muuttamisesta.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi maalaiskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen muuttamisesta.

Puheenjohtaja ilmoitti, että laki- ja talousvaliokunnan meikäläisten jäsenten keskuudessa on syntynyt erimielisyyttä siitä onko maatalouden verotusperusteiden määrittäminen annettava valtiovarainministeriön vaiko koko valtioneuvoston tehtäväksi. Hallitus esittää, että se annettaisiin valtiovarainministeriön tehtäväksi.

Kivisalo: Valiokunnassa asiantuntijana kuultu hallitussihteeri Rekola perusteli erittäin hyvin hallituksen esitystä. Valtiovarainministeriö on eduskunnalle vastuussa tekemistään ratkaisuista. Olisi siis hyväksyttävä hallituksen esitys.

Jokinen: Ihmetteli että meikäläisessä ryhmässä on jäseniä, jotka ovat toisella kannalla kuin hallituksen esitys on. Tanner on hoitanut hyvin verotusasiat ja häneen voidaan luottaa. Hänelle ei olisi nyt annettava epäluottamuslausetta määräämällä tämä asia koko valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Kääriäinen: Piti parempana sitä, että koko valtioneuvosto määrää maatalouden verotusperusteet. Silloin tulee asia perusteellisesti ja useampien ministerien kohdalta harkituksi. Tämä on suuri asia ja siihen joudutaan vain kerran vuodessa kiinnittämään huomiota, joten koko valtioneuvostokin voi sen tehdä. En tee vastalauseita, jos ryhmä on toisella kannalla.

Kulovaara: Puhui hallituksen kannanoton hyväksymisen puolesta.

Mansner: Asia on niin selvä, että sitä ei olisi tarvinnut ottaa ryhmäkokouksessa käsiteltäväksi. Oli hallituksen esityksen kannalla.

Tanner: Tässä asiassa on päämotiivina se kuka tekee päätöksen. On kyllä totta, että tämä on hyvin laaja asia. Siinä esiintyy numeroja tavattomasti. Sen ratkaiseminen vaatii ministeriöltä suuren työn ja vie paljon aikaa. Tulevaisuudessa täytyy tulla joku verohallitus, jolle tämäkin asia kuuluu.

Keskustelun päätyttyä päätettiin kannattaa hallituksen esityksen hyväksymistä.

4 §.

Tulo- ja omaisuusverolaki.

Puheenjohtaja Tanner ilmoitti, että ryhmän olisi määriteltävä kantansa tulo- ja omaisuusverolakia koskevan hallituksen esityksen suhteen. Voitaikinko tässä vaiheessa tyytyä siihen, että ryhmän valmistavalle valiokunnalle annettaisiin valtuus antaa väliaikaiset ohjeet suuren valiokunnan meikäläisille jäsenille.

Bryggari: Olisi syytä ottaa tämä asia myöskin ryhmässä yksi-

tyiskohtaisesti käsiteltäväksi.

Keskustelun päätyttyä päätettiin^{kehoittaa/} valmistavaa valiokuntaa heti käsittelemään tätä asiaa ja antamaan ohjeet suuren valiokunnan ja lähinnä sen jaoston meikäläisille jäsenille.

Tämän jälkeen päätettiin, että ryhmä kokoontuu ensi tiistaina t.k:n 12 p:nä käsittelemään tulo- ja omaisuusverolakiesitystä.

5 §.

Maitotaloustuotteiden tukipalkkiot.

Ryhmän jäsenen Jokisen esille ottamana keskusteltiin maitotaloustuotteiden tukipalkkioista.

Jokinen: Maaseudulla saavat ne kuluttajat, jotka ostavat maitotaloustuotteita suoraan tuottajilta maksaa esim. maidosta 70 penniä enemmän litralta kuin ne, jotka ostavat sitä jälleenmyyjiltä. Ehdotti että ryhmä ryhtyisi toimenpiteisiin asian korjaamiseksi.

Lumme: Asiaan on jo perustuslakivaliokunta puuttunut. Viit-tasi perustuslakivaliokunnan erääseen mietintöön. On laskettu, että asian järjestäminen tulee viemään valtion varoja 50 milj. markkaa.

Keskustelun päätyttyä katsottiin, että Lumpeen antama selostus osoitti, että toimenpiteisiin ei tarvitse ryhtyä.

6 §.

Jäsenen valinta lakivaliokuntaan.

Päätettiin että A. Härmäläisen tilalle lakivaliokuntaan esitetään valittavaksi ryhmän jäsen Pesonen.

7 §.

Tannerin selostus.

Ryhmän puheenjohtaja Tanner antoi ryhmälle selostuksen. Aluksi puhuja selosti tapahtumia itärintamalla. Neuvostoliitto on ryhtynyt hyökkäykseen, joka on johtanut hyvään menestykseen. Rintamaa on työnnetty paljon länteenpäin. On paljon harjoitettu kannunvalantaa siitä, mitä tämä merkitsee. Saksa on ilmeisesti nähnyt, että sillä ei ole riittävästi voimia entisten asemiansa säilyttämiseen. Puhuja selosti tämän jälkeen eräitä yksityiskohtia tapahtumista itärintamalla. Mainitsi että Saksa evakuoiti koko Inkerinmaan aina Peipusjärveä myöten. Noin 70.000 inkeriläistä on evakuoitu. Inkeriläisiä on tarjottu Suomelle ja onkin sovittu siitä, että heitä tuodaan tänne

40.000.

Toinen tapahtumien keskuspaikka on Italia. Selosti yksityiskoh-
taisemmin Italian tapahtumia. Italiassa vallitsee nyt täydellinen
sekasorto. Kansa luuli pääsevänsä rauhantilaan, mutta niin ei tapah-
tunutkaan. On syntynyt vaikeuksia eri valtioiden suhtautumisesta
Mussolinin perustamaan uuteen hallitukseen. Mainitsi mitkä valtiot
ovat tunnustaneet Mussolinin hallituksen. Myöskin Suomelta on tie-
dusteltu, ei kuitenkaan vaativasti, aikooko Suomi tunnustaa Mussoli-
nin hallituksen. On annettu huomata, että Suomi ei voi tässä vaiheessa
tunnustaa Mussolinin hallitusta. Tapahtumien kulku Italiassa vaikut-
taa myöskin Suomen siellä olevan lähetystön asemaan. Suomen lähetti-
läs Talas on tiedustellut mitä hän tekee. Hänelle on vastattu, että
hänen on jäätävä Roomaan. Täällä oleva Italian lähetystö on asettu-
nut kuninkaan kannalle.

Mitä tulee suhteisiimme Saksaan on sen johdosta sanottava, että
ne ovat huomattavasti viilentyneet, ellei sanoisi, että ne ovat huo-
nontuneet. Tästä jotkut voivat iloitakin. On kuitenkin oltava varovai-
sia. Puhuja viittasi Suomen ja Saksan välisiin kauppasuhteisiin, Sak-
san Suomelle antamaan avustukseen ja eräisiin muihin varteen otetta-
viin seikkoihin. Saksa on myöskin huomattava sotilaallinen voima. Pu-
huja mainitsi seikoista, jotka Saksalle ovat olleet epämieluisia. Sa-
noi olevan jännittävää nähdä miten Suomen ja Saksan välien viilenemi-
nen vaikuttaa kauppaneuvotteluihimme Saksan kanssa.

Tämän jälkeen puhuja kosketteli suunniteltua n.s. kolmen val-
lan konferenssia, jonka sanoi eniten jännittävän mieltä. Asianomais-
ten valtojen välillä on riidelty konferenssin paikasta ja sen pitämi-
nen ei näytä vielä ehdottoman varmalta. Konferenssiin osallistuvien
valtojen välillä on erimielisyyksiä. Neuvostoliitto on nyt voimantun-
nossaan. Se tulee esittämään aluevaatimuksia. Suurvaltojen antamat
lupaukset joutuvat nyt koetukselle. Ilmeisesti myöskin Suomen asia
tulee konferenssissa esille. Siitä on ollut eräitä viitteitä. Eräässä
amerikkalaisessa lehdessä on ollut kirjoitus, että konferenssissa yri-
tetään saada Neuvostoliitto ja Suomi tekemään keskenään rauhan. Mai-
nitsi, että Stockholms Tidningenin tiedon mukaan USA:n ulkoministeri
Hull vastustaisi Neuvostoliiton vaatimuksia. Saamme olla, sanoi puhu-
ja, varmoja siitä, että Suomenkin asia tulee konferenssissa puheeksi.

Suunniteltu konferenssi on herättänyt paljon kannanvalantaa.
On puhuttu Neuvostoliiton ja Saksan välisestä erikoisrauhasta. Paras

uskoa ettei siitä tule mitään, mutta kokonaan mahdotonhan se ei ole.
Japani on jokatapauksessa hyvin voimakkaasti työskennellyt Saksan ja
neuvostoliiton välisen rauhan aikaansaamiseksi.

Suomen asema on viime aikoina ollut suurvaltojen politiikas-
sa etualalla. Tunnettu 33:n kirjelmä pani jälleen liikkeelle kes-
kustelun Suomen asemasta. Ei pitänyt edullisena kirjelmän vaikutus-
ta.

Tämän jälkeen puhuja kertoi omasta esiintymisestään äsket-
täin Helsingissä.

Hallituksessa on sellainen käsitys, että juuri nyt ei ole
mitään tehtävissä. Olemme saaneet myöskin USA:n taholta tällaisen
kehoituksen. On myös huomautettu, että meidän olisi nyt oltava hil-
jaa kahdesta asiasta: 1) suhteittemme lujittamisesta ja parantami-
sesta Yhdysvaltojen kanssa ja 2) pohjoismaisesta yhteistyöstä.

Puhuja kosketteli vielä 33. kirjelmää ja mahdollisuuksia
ryhtyä aktiivisiin rauhantunnusteluihin. Tiedusteli miten halli-
tus voisi ryhtyä aktiivisiin toimenpiteisiin kun sen toimenpiteil-
le ei olisi eduskunnassa eikä kansassa vastakaikua. Jos nyt ryh-
dyttäisiin Suomen taholta aktiivisiin rauhantunnusteluihin niin se
johtaisi uuteen Moskovan rauhaan ja sitä ei hyväksyttäisi.

Selostuksen tähän päätyttyä ryhdyttiin keskustelemaan.

Voionmaa: Kosketteli ensin Italian nykyistä asemaa. Suomen
ei pitäisi ottaa harkittavakseenkaan Mussolinin hallituksen tunnus-
tamista. Mainitsi että saksalaiset eivät vain evakuoineet Inkerinmaata
vaan he varustavat uutta puolustuslinjaa Narvajoelle ja Peipusjärven
tienoille. Suomen asema huononee saksalaisten toimenpiteiden joh-
dosta. Voi olla, ettei ole mitään tehtävissä ja että on odotettava
kolmen vallan konferenssin menoa, mutta eikö olisi koetettava vai-
kuttaa siihen suuntaan, että Yhdysvallat tekisivät työtä hyväksemme?
Kosketteli USA:n taholta tullutta viitettä, että nyt ei olisi ryh-
dyttävä rauhantunnusteluihin ja sanoi epäilevänsä, että tällainen
viite olisi annettu Yhdysvaltain hallituksen taholta. Mitä sitten
tulee puheeseen suhteittemme lujittamisesta Yhdysvaltoihin ja poh-
joismaisesta yhteistyöstä, niin nämä ovat sellaisia asioita, että
niistä puhutaan kaikesta huolimatta, koska ne ovat yleisesti mie-
lissä. Tunnetussa 33. kirjelmässä ei puhuta mitään rauhan ehdoista.
Puolue on niistä puhunut. Väitti että kirjelmällä on ollut hyvä

vaikutus. Rauhaa on toivottava.

Syrjänen: Kosketteli bolshevismin vaaraa. Englannin ja Yhdysvaltojen on sitä pelättävä. Arveli, että Yhdysvallat ja Englanti vähentävät Venäjälle antamaansa avustusta, jos Venäjä menee liian pitkälle. Meidän rauhakeskustelumme eivät ole niin merkityksellisiä, että me niiden avulla saisimme rauhan aikaan. Suomen asema on riippuvainen suurvaltapolitiikan tavoitteista. Arvosteli radiossa ja lehdissä harjoitettua propagandaa.

Reinikainen: Kun kuunteli puheenjohtajan selostusta, niin havaitsi, että sen pohjasävy oli se, että Suomen asema on vaikea. Minä sanoisin, se on vakava. Kolmeen kohtaan on kiinnitettävä huomiota: 1) Saksalaisten toimittamaan Pietarin rintaman evakuoimiseen. Tämä merkitsee sitä, että Kannas jää avoimeksi. 2) Että meidän taholtamme ei nyt ole puhuttava rauhan tunnusteluista. 3) Että ei virallisesti eikä epävirallisesti-kaan ole nyt puhuttava rauhan tunnusteluista. On selvää, että rauhaan olisi päästävä ennenkuin tulee katastrofi. Kun kolmen vallan konferenssi on nyt tulossa, on oltava odottavalla kannalla. Hallitus tulee varmaan käyttämään keinojaan. Piti selvänä sitä, että kansa ei ole kypsä rauhaan. Ei se ollut kypsä Moskovan rauhaankaan. Tämä asia on hoidettava yhdessä hallituksen ja päämajan kanssa. Sanoi panneensa mielihyvin merkille, että Italian lähettilään annetaan täällä olla ja että Mussolinin hallitusta ei ole tunnustettu. Rauhankysymyksessä on siis odotettava kolmen vallan konferenssia ja sen päätyttyä on hallituksen ryhdyttävä toimenpiteisiin.

Kuittinen: Tannerin esittämä tieto Inkerin tyhjentämisestä oli hyvin tärkeä. Voi olla odotettavissa hyökkäyksiä Kanaksella. On oikeus tinkiä siitä, missä sotilaamme nyt ovat. Kanssa, upseeristo ja miehistö uskovat, että rauha tehdään silloin kun se on maallemme edullista. Huonokin rauha on parempi kuin sota.

Kilpi: Onko oikein, että inkeriläisten huolto on annettu Akateemisen Karjalaseuran tehtäväksi. Olisi parempi, että se olisi annettu ja annettaisiin poliittisesti toisenlaisten miesten hoitaa. Inkeriläisten huoltaminen tuottaa vaikeuksia. Sitä varten pitäisi saada Ruotsistakin apua.

Kääriäinen: Onko inkeriläisten huoltoon kiinnitetty vakavaa huomiota? Tulevatko he vapaaehtoisesti Suomeen? Savossa

kansalta puuttuu kenkiä ja vaatteita.

Tanner: Tänne tulevien inkeriläisten omistussuhteet ovat erilaisia. Olemme lähteneet siitä, että he ovat suomalaisia ja että heitä on autettava. Inkeriläisten ei voida antaa hajaantua eri puolille maailmaa.

Wirtanen: Toivoi että hallitus hoitaisi rauhan asiaa niin kauan kun ei olla pakkotilanteen edessä. Sellainen ei vielä ole, mutta se tulee silloin kun Saksa on hävinnyt sodan. Silloin meille annetaan diktaatti. En jaksa ymmärtää sitä, että maallemme olisi pahaksi, jos täällä puhuttaisiin suhteistamme parantamisesta Yhdysvaltoihin, koska Yhdysvallat on Venäjän liittolainen. Luulisin että meille on vaarallisempaa puhua suhteistamme Saksaan.

Linna: Tiedusteli tietääkö hallitus, että saksalaiset evakuoivat myöskin Viroa ja että maahamme on tullut paljon virolaisia pakolaisia moottoriveneillä.

Tanner: Siitä saakka kun saksalaiset ryhtyivät ottamaan virolaisia sotaväkeen on heitä tullut maahamme. En tiedä kuinka paljon. Viimeinen tiedossani oleva luku on 1.200. Viron evakuoimisesta tullut tieto vakuutetaan perättömäksi.

Keskustelu päättyi tähän.

8 §.

Lomanpyyntöjä.

Ryhmän jäsen Malmivuori pyysi yksityisasiain vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 15 -19 päiviksi.

Pyyntöön suostuttiin.

Ryhmän jäsen G. Andersson pyysi Ruotsiin tehtävän matkan vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 15-26 päiviksi.

Pyyntöön suostuttiin.

Ryhmän jäsen Pyy pyysi erinäisten kokoustehtävien vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 11 ja 12 päiviksi.

Pyyntöön suostuttiin.

Ryhmän jäsen Syrjänen pyysi kunnallisten tehtävien vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 19 päiväksi.

Pyyntöön suostuttiin.

Ryhmän jäsen Lehto pyysi puhujamatkan vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 12 päiväksi.

Pyyntöön suostuttiin.

Vak/uudeksi:

Vilho Ikonen

Puheenjohtaja.

Elmeri Peltola
Sihteeri.

Tarkistettu:

Simo Hakkarainen *Onni Laitinen*

Lähte 1. Ryhmän puolesta 8/10-43

Sosialidemokraattiselle Eduskuntaryhmälle.

Sosiaalidemokraattisen Työläisnaisliiton toimikunta pyytää täten toverillisesti kiinnittämään arv. Sos.-dem. Eduskuntaryhmän huomiota seuraavaan:

Olemme sanomalehtiselostuksista huomanneet, että tulo- ja omaisuusverolaki on ollut hallituksen esityksen pohjalla Eduskunnan valtiovaltiovaliokunnan käsiteltävänä ja että mainitun valiokunnan mietintö jo on Eduskunnalle saapunut. Hallituksen esityksessä on tietämämme mukaan aviopuolisoiden verotuksessa poikettu siitä kannasta, jonka ryhmämme on aikaisemmin omaksunut ja joka myöskin on ollut järjestyneen työväen kanta, että nim. molempia aviopuolisoita olisi veroitettava erikseen, kumpaakin niistä ansiotuloista, jotka he verotusvuonna ovat ansainneet. Nyt sen sijaan lakiehdotuksessa on omaksuttu se kanta, että aviopuolisojen tulot lasketaan yhteen ja heitä verotetaan näin yhteenlasketuista tuloistaan. Tietämämme mukaan liittyy tässä kohdin valtiovarain valiokunnan mietintöön vain sen naisjäsenten vastalause.

Kun, käsityksemme mukaan, tämä muutos tietää vakavaa poikkeamista siltä oikeamieliseltä, ja mm. v. 1929 voimaantulleen avioliittolain vahvistamalta periaatteelta, että vaimo hallitsee itse omaisuuttaan ja palkkatulojaan, pyytäisimme Sos.-dem. Eduskuntaryhmää vakavasti harkitsemaan, onko sopivaa täten poiketa puolueemme tähän asti hyväksynnän ja aina kaikissa vaiheissa puoltaman tasa-arvoisuusperiaatteen kannalta. Huomautamme lisäksi, että tämä verotusmuoto erittäin kipeästi koskee juuri vähävaraisia perheitä, joista vaimo käy ansiotyössä ja joissa kenties ei, jos aviopuolisoita erikseen verotettaisiin, heidän maksettavakseen lainkaan tulisi veroa, mutta joiden verorasitus nyt kun tulot lasketaan yhteen, täten lisääntyy. Kun kuitenkin ei, tehtyjen laskelmien mukaan, täten verottamalla suurestikaan voida lisätä

valtion verotuloja, olisi mielestämme tarpeetonta rasittaa vähä-
varaisten kuluttajaperheiden muutenkin alituisesti vaikeutuvaa
toimeentuloa tällaisella epäoikeudenmukaisella verotuksella.

Helsingissä lokakuun 5 p:nä 1943.

SOSIAALIDEMOKRAATTINEN
TYÖLÄISLIITTO ry.

Syysk. Keskus Kirje Matti Salonen ja muut

Pöytäkirja tehty Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouk-
sessa 14 p:nä lokakuuta 1943. Kokouksessa johti puhetta ryhmän toinen pu-
heenjohtaja Reinikainen ja pöytäkirjan laati ryhmän toinen sihteeri Lon-
kainen. Toimitetussa nimenhuudossa todettiin saapuvilla olevan kaikki
muut ryhmän jäsenet paitsi Aarniokoski, Aattela, Andersson G., Fagerholm,
Häkkinen, Hiltunen, Kekäläinen, Koivulahti, Lehto, Kupari, Malmivuori, Paasonen,
Pekkala, Peltonen M.H., Pe. tonen O., Pyy, Raatikainen J., Railo, Salovaara,
Tanner, Tuominen, Turkia, Venmaa, Virtanen ja Voionmaa.

1 §.

Lomanpyynnöt.

Vapautta eduskuntatyöstä lokakuun 21 päivän istunnosta pyysivät
ryhmän jäsenet Kivisaalo, Pitkäsilta ja Turunen. Pyyntöihin suostuttiin.

2 §.

Tulo- ja omaisuusverolaki.

Kun hallituksen esitys tulo- ja omaisuusverolaiksi joutuu piakkoin
eduskunnassa ratkaisevaan käsittelyyn, otettiin se ryhmässä esille. Asia
on ollut suuressa valiokunnassa, jonka asettama jaosto oli ehdottanut usei-
ta huomattavia muutoksia valtiovarainvaliokunnan mietinnössä esiintyviin
ehdotuksiin. Ryhmän valmisteluvaliokunta oli asiaa käsitellyt ja antanut
ohjeita suuren valiokunnan jaostossa oleville ryhmän jäsenille.

Suuren valiokunnan jaoston ehdotuksia selosti Kulovaara, huomauttaen
että ryhmän valmisteluvaliokunnan suosittelemat muutokset olivat jaostos-
sa suurin piirtein tulleet hyväksytyiksi. Lakiehdotuksen 11 §:ssä ei jaos-
tossa saatu sellaista muutosta kuin valmisteluvaliokunta oli suositellut,
vaan ehdottaa jaosto aviopuolisoitten verotuksen tapahtuvaksi heidän yh-
teenlasketun tulonsa perusteella. Lakiehdotuksen 24 §:ssä jaosto on aset-
tanut sille kannalle, että maatalouskiinteistöistä maksettavaa eläkettä ei
voida vähentää verotettavasta tulosta. Niinkään on jaosto ehdottanut
lakiehdotuksen 28 §:ään sellaisen muutoksen, että verovelvollisella on
oikeus tulostaan vähentää määrä, jonka säästöpankkien vakuusrahasto on
käyttänyt pääomansa lisäämiseen. Lakiehdotuksen 29 §:ään on jaosto ehdot-

tanut sellaisen muutoksen, että maksut, jotka verovelvollinen on suorittanut omasta puolisonsa taikka lastensa eri vakuutuksista, saa vähentää tuhanteen markkaan asti kutakin perheenjäsentä kohden. Lakiehdotuksen 46 §:ään on jaosto ehdottanut huomattavimman muutoksen. Tämän ehdotuksen mukaan verovelvolliset luonnolliset henkilöt luetaan ikänsä, aviosuhteensa ja elatusvelvollisuutensa perusteella kolmeen veroluokkaan. Ensimmäiseen kuuluvat naimattomat, lesket tai eronneet lapsettomat henkilöt, toiseen sellaiset aviopuoliset, jotka ovat olleet avioliitossa vähintään kolme vuotta ja jotka eivät ole elättäneet verovuonna alaikäistä tahi sitä ennen vähintään kymmenenä vuotena seitsemäätoista vuotta nuorempaa lastaan, niin myös 24 vuotta nuorempi naimaton henkilö, eronnut tai leski tahi väliaikaisesti rikkoutumisen vuoksi jatkuvasti erillään asuva henkilö, joka ei ole täyttänyt edellämainittua elatusvelvollisuutta. Tämän mukainen muutos on tehty lakiehdotuksen 48 §:ssä olevaan taulukkoon. Vielä ehdottaa jaosto lakiehdotukseen uuden 129 §:n, jonka mukaan valtiovarainministeriöllä on oikeus tarvittaessa pitentää niitä määräaikoja, joiden kuluessa veroilmoitus on verolautakunnalle annettava. Jaostossa ehdotettiin ryhmämme jäsenten puolesta palautettavaksi lakiin poistettavaksi ehdotetut 125 ja 126 pykälä, mutta siinä ei onnistuttu.

Hiltunen huomautti, että 125 ja 126 pykälä olisi lakiin palautettava hallituksen esityksen mukaisesti. Mitä aviopuolisoiden verotukseen tulee, ei valtiovarainvaliokunnassa olevat ryhmän jäsenet olleet tietoisia siitä, että ryhmän valmisteluvaliokunta asettaisi sille kannalle, että aviopuolisoita olisi verotettava kumpaakin erikseen ansiotuloistaan. Puhuja toivoi puolestaan, että tässä kohden hyväksyttäisiin hallituksen esitys, koska koko laki perustuu siihen, että aviopuolisoita verotetaan yhdessä. Mitä talukkuuteen tulee, olisi sillä suuremmat läpimenomahdollisuudet jos suuren valiokunnan jaoston ehdotus hyväksytään.

Lumme ei pitänyt oikeana sitä, että laissa lapsivähennys riippuu verotettavan henkilön tulojen suuruudesta. Sen periaatteen mukaan saa suurempituloiset verohelpotusta enemmän ja pienempituloiset vähemmän. Puhuja toivoi, että ryhmä puolestaan koettaisi vaikuttaa siihen, että jokaisen lapsen osalta saisi helpotusta yhtä paljon.

Kuusisto kannatti Hiltusen ehdotusta aviopuolisoiden verotusta koskevassa kohdassa. Niinikään kannatti puhuja myös Lumpeen ajatusta ja toivoi Rantalan valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen mukaisen ehdotuksen tulevan hyväksytyksi. Tämän mukaiset ohjeet olisi annettava suuren valiokunnan jäsenille.

Lehtokoski huomautti, että Rantalan ehdotusta kannatettiin valtiovarainvaliokunnassa, mutta Tannerin painostuksesta siitä sitten luovuttiin. Puhujan mielestä olisi taulukkoa muutettava niin, ettei lapsettomuuden perusteella verotettaisi niin kovasti kuin siinä nyt ehdotetaan. Sen mukaan yksinäinen nainen saa maksaa pienistä tuloistaan veroa ja suurempituloiset pääsee ilman. Ryhmän ei olisi palattava siihen vanhaan kantaan aviopuolisoiden verotuksessa, josta on aikoja sitten luovuttu. He eivät pyydä muuta kuin saada maksaa veronsa siitä tulosta jonka he ovat ansainneet. On noudatettava tasa-arvoisuutta. Olisi hyvin valitettavaa jos ryhmä päättää toisin kuin valmisteluvaliokunta on ehdottanut lain 11 pykälän kohdalla. Se olisi säilytettävä sen periaatteen mukaisena kuin se on nykyisessä laissa.

Rantala oli sitä mieltä, että lapsivähennystä koskeva kohta on hallituksen esityksessä mahdoton. Sen mukaan saa rikas lapsivähennystä enemmän ja köyhä vähemmän. Puhuja ilmoitti yrittäneensä valtiovarainvaliokunnassa saada siihen muutoksen. Tanner sai kuitenkin aikaan sen, että valiokuntaryhmä tuli hallituksen esityksen kannalle. Se on suuren valiokunnan jaoston ehdotuksessakin samanlainen, mutta sotkuisempi. Ehdotti, että ryhmä hyväksyisi hänen vastalauseeseensa sisältyvän ehdotuksen tässä kohdassa.

Mananer totesi, että laki suurin piirtein on tyydyttävä. Yksityiskohtiin voisi kyllä tehdä muistutuksia. Lapsivähennyksessä on Lumpeen ehdotus oikeampi, mutta selvyiden vuoksi olisi Rantalan vastalauseen mukainen järjestely parempi. Mitä aviopuolisoiden verotukseen tulee, merkitsee se takaa-askelta jos nykyistä käytäntöä muutetaan.

Sillanpää kannatti Lehtokosken ehdotusta aviopuolisoiden verotuksessa. Se kahta, joka esiintyy hallituksen esityksessä ja jota voimalla ja väellä koetetaan ajaa läpi, on kyynillinen. Toivoi, että ryhmä pysyisi entisellä periaatteellisella kannallaan. Lapsivähennysten kohdalla kannatti puhuja Rantalan ehdotusta.

Hiltunen piti Rantalan ehdotusta miellyttävämpänä Lumpeen ehdotukseen veraattuna. Siihen järjestelmään on jo totuttu. Aviopuolisoiden verotus tulee ehdotuksenkin mukaan samaksi, koska toisella aviopuolisolla on oikeus vähentää tulostaa puolet. Sen ovat asiantuntijat osoittaneet. Jos aviopuolisoita päätetään verottaa erikseen, on vastaava muutos tehtävä myös omaisuuden verotusta koskevaan kohtaan.

Raunio kiinnitti huomiota lakiehdotuksen 100 §:ään, jossa ovat säännökset veroluetteloiden ilmoittamisesta. Tähän asti ne on ilmoitettu vain ilmoitustauluilla ja yhdessä ainoassa lehdessä, eikä ole noudatettu kuntien ilmoituspäätöksiä. Tästä meikäläinen sanomalehdistö kärsii. Toivoi, että pykälä muutettaisiin siten, että valtion verotuksesta ilmoitettaisiin

siin samalla tavalla kuin kunnallisista ilmoituksista on päätetty.

Kulovaara kannatti aviopuolisoiden verottamista kumpaakin erillään Työläisvaimot ovat nytkin liian raskaasti verotettuja. Esitti tästä esimerkkiä. Jos nyt päätetään verottaa aviopuolisot yhdessä, tulevat hyvinkin pienet tulot verotetuiksi ainakin puolesta arvostaan. Mitä lapsivähennykseen tulee, hyötty Rantalan ehdotuksen mukaan erikoisesti maalaisväestöstä. Maalaisväestöllä on pienemmät tulot ja elinkustannukset ovat halvemmat. Maaseudulla vain harvan verovelvollisen tulot nousevat esim. 45,000 markkaan. Siitä johtuukin, että maalaisliitto Rantalan ehdotusta hyvin mielellään kannattaa.

Salmela-Järvinen palautti mieliin, että vuonna 1935 kun nykyistä tulo-jaomaisuusverolakiä säädettiin, oli vaalitaistelussakin meidän yhtenä tunnuksenamme aviopuolisoiden erikseen verottaminen, jota pidettiin taistelun arvoisena päämääränä. Nyt näyttävät käsitykset muuttuneen. Nyt haluttaisiin naiset ajaa jopa verotuksen voimallakin pois ansiotyöstä.

Lumme kannatti lapsivähennyksessä Rantalan ehdotusta, luopuen omasta. Aviopuolisoiden verotuksessa olisi saatava eduskunnan enemmistö erikseen verotusta kannattamaan ja siinä voisi vaikka tinkiä maalaisliiton kanssa omaisuuden verottamisen kohdalla.

Malkamäki polemisoi Hiltunen lausuntoa vastaan. Puhuja huomautti, että on kysymys ansiotuloista. Omaisuuden kohdalla lasten osuus korjattiin ja nyt aviopuolisoiden osalla se otettaisiin takaisin. Vaimon tulostahan joka tapauksessa tulisi puolet verotetuksi. Puhuja huomautti, että ne vaimot, jotka tekevät kotona työtä, ovat täysin ansiotyössä käyviin vaimoihin verrattavissa. Edelleen puhuja muistutti, että myös väestöliitto puoltaa aviopuolisoiden erikseen verottamista.

Keskustelun päätyttyä tähän päätettiin tehdä päätös jokaisen erimielisyyttä synnyttäneen pykälän kohdalla erikseen.

11 §:n hyväksyi ryhmä Lehtikosken ehdotuksen mukaisesti valtavalla enemmistöllä. Sen mukaan olisi pykälälle saatava se muoto, että aviopuolisot tulevat erikseen verotetuiksi.

22 pykälä hyväksyttiin yksimielisesti suuren valiokunnan jaoston ehdotuksen mukaisena.

29, 46 ja 48 pykälät hyväksyttiin suuren valiokunnan jaoston ehdotuksen mukaisesti muuten, mutta lapsivähennyksissä hyväksyttiin Rantalan valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen mukainen ehdotus.

100 §:n kohdalla hyväksyttiin Saunioin ehdotus, joka koskee veroluetteloiden ilmoittamista.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin pankkivaliokunnan huoneessa eduskuntatalossa 18 p:nä marraskuuta 1943. Kokous alkoi kello 18. Saapuvilla olivat: Bryggari, Kulovaara, Lepistö, Linna, Lonkainen, Pekkala, Salmenoja, Tanner, Tolonen ja Aattela. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela. -Kokouksessa oli kutsuttuna saapuvilla ryhmän jäsen Rantala.

1 §.

Yksityisoppikoulujen valtioapu.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen yksityiskoulujen valtioapua koskevaan hallituksen esitykseen.

Rantala: Selosti aluksi hallituksen esitystä. Sivistysvaliokunta esittää lausunnossaan, että hallituksen esittämiä valtioavun määriä olisi koroitettava. Kouluhallituksen taholta tullut asiantuntija ilmoitti valtiovarainvaliokunnan asianomaiselle jaostolle, että kouluhallituksen ehdotus oli rakentunut samalle pohjalle kuin sivistysvaliokunnan lausunto. Jaoston kaikki jäsenet näyttävät olevan taipuvaisia menemään sivistysvaliokunnan ehdotukseen. Tuntuu, että meikäläiset jäävät yksin hallituksen esityksen kannalle, jos he pitävät siitä kiinni.

Tanner: Hallituksen esityksen toteuttaminen maksaa 25 miljoonaa markkaa. Sivistysvaliokunta paiskaisi 12 miljoonaa lisää. Yksityisten oppikoulujen kohdalla pitäisi ottaa huomioon paikallisetkin intressit, niin ettei niiden kannattavuus rakentuisi yksinomaan valtiolta saatavan kannatuksen varaan. Yksityisiä oppikouluja pyritään hyvin voimakkaasti lisäämään. Viime kesästä alkaen on niitä tähän mennessä lisätty 11. Osaksi nämä koulut ovat heikkotasoisia, koska niillä ei aina ole riittävän päteviä opettajia.

Kulovaara: Kun sivistysvaliokunta on mennyt 37 miljoonaan markkaan, niin eduskunta tulee sen hyväksymään. Jos me olemme tätä lisäystä vastaan, niin saamme turhan takia sivistysvihollisen nimen. Oli sitä mieltä, että esitys olisi hyväksyttävä sivistysvaliokunnan lausunnon mukaisena.

Linna: On kyllä perää siinä, että yksityisiä oppikouluja perus-

tetaan melko paljon. Kaikissa niissä ei ole päteviä opettajia. On meidän kannaltamme hyvin ikävää vastustaa sivistysvaliokunnan kannan hyväksymistä. Jos ryhmä vastustaa ei sitä ymmärretä työläistenkään taholla, sillä heidän lapsiaan on myöskin yksityisissä oppikouluissa.

Tolonen: Kun yksityisiä oppikouluja ryhdyttiin perustamaan, niin silloin ei muistaakseni paljoakaan luotettu valtion taholta saatavaan avustukseen. Oli hallituksen esityksen kannalla.

Bryggari: Yksityisiä oppikouluja olisi pyrittävä vähentämään. Ryhmän taholta olisi arvosteltava näiden koulujen toimintaa. Valtion kouluja olisi lisättävä. Oli hallituksen esityksen kannalla.

Lonkainen: Bryggari sanoi, että yksityisiä oppikouluja olisi pyrittävä vähentämään. Kouluhallituksen pääjohtaja on suunnitellut, että keskikoulu muodostuisi jatkokouluksi kansakoululle. Yksityisissä oppikouluissa on huonoa opettajavoimaa senkin vuoksi, että valtion taholta ei ole näihin kouluihin harjoitettu riittävän tehokasta tarkastusta. Näiden koulujen tarkastustoimintaa olisi tehostettava.

Aattela: Vastustaessamme sivistysvaliokunnan kannan hyväksymistä tullaan meille huomauttamaan, että yksityiset oppikoulut tulevat valtiolle halvemmiksi kuin valtion koulut.

Tanner: Asioiden hoitaminen käy toivottomaksi silloin kun hallitus koettaa esiintyä säästävaisesti ja eduskunta tekee menojen lisäyksiä. Olisiko nyt suuntaa muutettava?

Keskustelun päätyttyä päätettiin seitsemällä äänellä kahta ääntä vastaan ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä olisi hallituksen esityksen hyväksymisen kannalla.

2 §.

Valtion viran tai toimen haltijain kalliinajanlisä.

Otettiin keskusteltavaksi ryhmän suhtautuminen hallituksen vuoden 1944 talousarvion yhteydessä tekemään esitykseen 5 %:n suuruisen kalliinajanlisän myöntämisestä valtion viran tai toimen haltijoille.

Pekkala: Hallitus esittää myönnettäväksi 5 %:n suuruisen kalliinajanlisän valtion viran tai toimen haltijoille. Valtiovarainva-

rainvaliokunnan asianomaisessa jaostossa ovat mielipiteet menneet kahtia. Toinen puoli jaostosta on sitä mieltä, että kalliinajanlisää olisi myönnettävä 8 %. Niillä jotka puhuvat 8 %:n puolesta, on asiaa takanaan. Jos valtion viran tai toimen haltijoille annettaisiin 8 %:n suuruinen kalliinajanlisä, merkitsisi se heidän kohdaltaan 79 miljoonan markan lisäystä hallituksen esittämään määrärahaan.

Tanner: Modeenin laskelmien mukaan olisi seuraava yleinen palkankorotus toimitettava maaliskuussa. Menisin siihen, että ilmoittaisin eduskunnalle, että jos yleinen indeksin noususta johtuva palkankorotus joudutaan toimittamaan, niin hallitus tulee silloin antamaan eduskunnalle esityksen uuden kalliinajanlisän myöntämisestä valtion viran tai toimen haltijoille. Jos nyt myönnetään 8 %:n suuruinen kalliinajanlisä, niin se tuo suurta sekaannusta palkkamarkkinoille.

Aattela: Valtion viran tai toimen haltijoille olisi hallituksen esittämän 5 %:n asemesta myönnettävä kalliinajanlisää kahta ikälisää vastaava rahamäärä. Tämä olisi periaatteellisesti oikea linja ja sillä kannalla oleminen merkitsisi suurta poliittista voittoa ryhmällemme, koska kaikki pienipalkkaiset ovat tällä kannalla. Ellei tämä kanta tulisi hyväksytyksi, niin silloin olisi oltava 8 %:n myöntämisen kannalla, mutta voitaisiin ajatella, että korkeammissa palkkaluokissa olisi annettava vain 5 %, joten esim. 17 palkkausluokassa oleva vielä saisi 8 % suuruisen kalliinajanlisän mutta 18 palkkausluokassa oleva saisi vain 5 %:n suuruisen kalliinajanlisän.

Kulovaara: Oli sitä mieltä, että kalliinajanlisää olisi annettava 8 %.

Linna: Oli hallituksen esityksen kannalla.

Aattela: Puhui vielä asian poliittisesta puolesta.

Salmenoja: Oli hallituksen esityksen kannalla. Jokainen kuukausi, joka päästään nykyisen hintatason merkeissä eteenpäin, on voitto kansantaloudellemme.

Kulovaara: Maataloustuottajat ovat saaneet tuotteilleen 100 % koroitusta, virkamiehet ovat saaneet vain 50 %.

Bryggari: Oli hallituksen esityksen kannalla ja toivoi, että se tulisi hyväksytyksi.

Päätettiin kundella äänellä kolmea ääntä vastaan ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi hallituksen esityksen hyväksymistä.

3 §.

Halosen kiitoskortti.

Esiteltiin ryhmän jäsenen Halosen lähettämä kortti, jossa hän kiitti ryhmää ja sen jäseniä hänelle syntymäpäivänään osoitetusta huomaavaisuudesta. (50-vuotispäivä)

Merkittiin saapuneeksi.

4 §.

Lomanpyyntö.

Ryhmän jäsen Mustasilta pyysi vapautusta eduskuntatyöstä kuluvan kuun 23 päiväksi.

Pyyntöön ehdotetaan suostuttavaksi.

Vakuudeksi:

Väinö Ikonen

Puheenjohtaja.

J. A. Tanner
Sihteeri.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 18 p:nä marraskuuta 1943. Kokous alkoi kello 19. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Erich, Eskola, Fagerholm, Hakala, Hakkila, Halonen, Hiilelä, Hiltunen, Jokinen, Kilpi, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Koponen, Kujala, Kupari, Kuusela, Kuusisto, Lehtokoski, Lindman, Malkamäki, Mansner, Nurminen, Paasonen, Peltonen, M.H., Peltonen, O. (matkaeste), Pitkäsilta, Pyy, Raatikainen, J., Railo (sairas), Reinikainen, Salmela-Järvinen, Salovaara, Sillanpää, Sinisalo, Tuominen, Turkka, Welling, Wenman, Wirtanen ja Voionmaa. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Lähetystö.

Ryhmäkokoukseen saapui lähetystö, jonka jäseninä olivat SAK:n toinen sihteeri E. Huunonen, Suomen Rautatieläisten Liiton sihteeri J.E. Saveri, Suomen Veturimiesyhdistyksen puheenjohtaja K.A. Lehtonen ja V.R. Asemamiesyhdistyksen puheenjohtaja W.E. Backman. Lähetystön puolesta puhui ensin sihteeri Huunonen, joka aluksi viittasi SAK:n ryhmälle lähettämään kirjelmään, jossa kosketellaan SAK:n kantaa valtion viran tai toimen haltijain kalliinajanlisäkysymyksessä. Hän viittasi myös siihen kirjelmään, jonka SAK:n työvaliokunta on jättänyt valtioneuvostolle ja jossa kosketellaan palkkauskysymystä yleensä. Puhuja huomautti, että SAK on pitänyt tärkeänä sitä, että pienipalkkaisten palkkoja koroitettaisiin niin, että he tulisivat prosentuaalisesti laskien saamaan suuremman palkankoroituksen kuin korkeampien palkkojen saajat. Ilmoitti, että SAK kannattaa ehdotusta, että valtion viran tai toimen haltijoille olisi annettava kalliinajanlisää kahta ikälisää vastaava rahamäärä.

Tämän jälkeen puhui sihteeri Saveri todeten aluksi, että hallitus esittää myönnettäväksi valtion viran tai toimen haltijoille 5 %:n suuruisen kalliinajanlisän. Tämä ei ole tyydyttänyt valtion pienipalkkaisia viran tai toimen haltijoita ja he ovat asettuneet sille kannalle, että kalliinajanlisää olisi annettava kahta ikälisää vastaava rahamäärä. Tätä Pienipalkkaisten Yhtymän kantaa perustellaan ennenkaikkea sillä, että pienehköjen palkkojen saajien olisi saatava prosentuaalisesti laskien suurempi palkan lisäys kuin suu-

rehkojen palkkojen saajien, koska, jos samansuuruista prosenttilukua käytetään korotusperusteena, edellisten palkan lisäys jää markkamäärällisesti kovin pieneksi ja merkityksettömäksi. Huomautti että kuluvan vuoden alussa voimaan astunut palkkauslaki korotti viran tai toimen haltijain palkkoja keskimäärin n 69 %:lla, mikä vastaa 2/3 vuodesta 1939 tapahtunutta hintojen korotusta.

Lähetystön jäsen, puheenjohtaja Lehtonen huomautti, että kun valtio aikaisemmin antoi viran tai toimen haltijoille kalliinajanlisää, niin se oli markkamääräisesti pienekköiden palkkojen saajille suurempi kuin suurehkojen palkkojen saajille. Pienipalkkaiset eivät ole voineet yhtyä eräiden viran tai toimen haltijajärjestöjen taholta tehtyyn esitykseen 10 %:n suuruisen kalliinajanlisän myöntämisestä kaikille. Ja ellei nyt voida antaa markkamääräisesti saman suuruisen kalliinajanlisää kaikille viran tai toimen haltijoille, niin silloin olisi hyväksyttävä Pienipalkkaisten Yhtymän esitys.

Puheenjohtaja Tanner vastasi lähetystölle huomauttaen aluksi, että taloudellisina murroskausina tulevat palkkauskysymykset usein esille. Pidetään tärkeänä, että palkat vastaavat elinkustannuksia. Asialla on toinenkin puoli: palkkojen nousu vaikuttaa hintoja kohottavasti. Tämä on vaikea asia. Näiden vaikeuksien edessä kamppailemme täälläkin. Vakuutti, että lähetystön antamiin tietoihin kiinnitetään ryhmässä huomiota ja kiitti tietoista.

2 §.

Valtion viran tai toimen haltijain kalliinajanlisä.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen 5 %:n suuruisen kalliinajanlisän myöntämisestä vuoden 1944 alusta lukien valtion viran tai toimen haltijoille.

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmä kannattaisi hallituksen esityksen hyväksyttäväksi sellaisenaan.

Pekkala: Kuten jo äsken ryhmässä käyneen lähetystön taholta mainittiin, esittää hallitus vuoden 1944 talousarvioesityksensä yhteydessä, että valtion viran tai toimen haltijoille myönnettäisiin ensi vuoden alusta lukien 5 %:n suuruisen kalliinajanlisä, mikä merkitsee 132,5 milj. mk myöntämistä tähän tarkoitukseen. Valtiovarainvaliokunnan asianomaisessa jaostossa ovat mielipiteet menneet kahtia. Toinen puoli jaoston jäsenistä on sillä kannalla, että kaikille valtion viran tai toimen haltijoille olisi myönnettävä 8 %:n suuruisen kalliinajanlisä, mikä merkitsisi 79,5 milj. mk lisäystä hallituksen

esittämään summaan. Ne jotka ovat 8 %:n myöntämisen kannalla perustelevat kannanottoaan sillä, että valtioneuvoston suostumuksella toimitettiin kuluvan vuoden elokuun alusta lukien yleinen 4 %:n palkkojen korotus, joka ei kuitenkaan koskenut valtion viran tai toimen haltijoita, ja että vuoden loppuun mennessä tulee todennäköisesti toimitettavaksi uusi palkkojen korotus, koska indeksi näyttää tammikuun loppuun mennessä nousevan 197,8 pisteeseen. Toisaalta on kuitenkin saatu tietää, että hallitus suunnittelee alennettavaksi tupakka-aksiisia, mikä merkitsee 3 pisteen alemmasta indeksiin, joten yleinen palkkojen korotus tulisi toimitettavaksi vasta maaliskuussa.

Tanner: Selosti v.v. kantaa.

Aattela: Valtion viran tai toimen haltijain ammatillisten järjestöjen taholta on esitetty kaksi toisistaan jyrkästi poikkeavaa hallituksen esityksen muutosehdotusta. Pienipalkkaisten Yhtymän, jonka takana on 18 valtion viran tai toimen haltijain järjestöä, puolesta on tehty ehdotus, "että vuoden 1944 alusta maksettaisiin kalliinajanlisää kahta ikälisää vastaava rahamäärä, että indeksin noustua 10 pistettä aina seuraisi yhtä ikälisää vastaava kalliinajan palkanlisä sekä että kalliinapaikanlisät koroitettaisiin nykyisistä 50 %." Ja toiselta puolen on viiden muun viran tai toimen haltijajärjestön taholta ehdotettu, että valtion viran tai toimen haltijain palkkoja olisi ensi vuoden alusta koroitettava ainakin 10 %:lla. -Se kahtiajako, mikä ilmenee valtion viran tai toimen haltijain eri järjestöjen välisessä kannanotossa, osoittaa samalla miten eri tavalla arvostellaan tapahtuneen hinnannousun haitallista vaikutusta. 10 % kannalla olijat katsovat, että hintojen nousu on alentanut jokaisen palkkamarkan arvoa yhtä paljon, joten kaikkia palkkoja on koroitettava saman prosenttimäärän mukaisesti. Lisäksi vedotaan siihen, että valtioveron progressiivisuudesta johtuen jokaisesta palkkamarkasta joudutaan luovuttamaan sitä suurempi osa verona, mitä enemmän saadaan palkkaa. Ne taasen, jotka katsovat, että kalliinajanlisän pitäisi olla alempipalkkaisten kohdalla prosentuaalisesti laskien suuremman kuin korkeammassa palkkausluokissa olevien kohdalla, lähtevät siitä, että elinkustannusten nousu tuntuu markkamääräisesti samansuuruksena kaikkien kohdalla. Ero on vain siinä, että pienipalkkaisella on jo alunperin noita markkoja vähemmän käytettävissään. Pienipalkkaiset eivät ymmärrä sitä, että heidän kalliinajanlisänsä, kun samaa prosenttilukua korotuksessa noudatetaan, jää markoissa laskien mitättömän pieneksi kun samaan aikaan suuripalkkaiset saavat monin kerroin suuremman kalliinajanlisän. Niinpä, kaksi äärimmäistä esimerkkiä mainitakseni,

1 palkkausluokassa oleva saa 5 %:n mukaan kalliinajanlisää 1.035 mk vuodessa eli 86:25 mk kuukaudessa, mutta 38 palkkausluokassa oleva saa saman prosentin mukaan 9.000 mk vuodessa eli 750 mk kuukaudessa.

Puhuja huomautti vielä, että jo silloin kun voimassa olevaa palkkauslakia eduskunnassa käsiteltiin toveri Onni Peltonen ja hän asettuivat tiukasti sille kannalle, että indeksin noususta johtuvia palkankorotuksia ei olisi toimitettava noudattamalla kaikissa palkkausluokissa samaa korotusprosenttia. Ehdotti lopuksi, että ryhmä kannattaisi annettavaksi valtion viran tai toimen haltijoille kalliinajanlisää kahta ikälisää vastaavan rahamäärän.

Kulovaara: Selosti elokuussa tapahtunutta yleistä palkkojen korotusta. Virkamiehet eivät silloin saaneet indeksin noususta johtunutta korotusta palkkoihinsa. On laskettu, että indeksi nousee vuoden lopussa 197,8 pisteeseen ja silloin on siis toimitettava uusi yleinen palkkojen korotus. Todellinen indeksi on paljoka korkeampi. Oli 8 %:n myöntämisen kannalla. SAK on äskettäin valtioneuvostolle jättämässään kirjelmässä asettunut sille kannalle, että indeksin noususta johtuvat menetykset palkoissa on korvattava 100-prosenttisesti. Ryhmämme olisi oltava tällä kannalla.

Tolonen: Jos emme ole romahdusteorian kannalla, niin silloin meidän on pidettävä huoli siitä, että alhaisesti palkatut rautatieläiset saavat riittävä suuren kalliinajanlisän. Jos ei sitä voida muuten järjestää olisi vedettävä viiva, jonka yläpuolella olevien palkkoja ei korotettaisi yhtä monella prosentilla kuin sen alapuolella olevien palkkoja korotettaisiin.

Kuittinen: Oli sitä mieltä, että alimmissa palkkausluokissa oleville olisi annettava enemmän kuin 5 %:n suuruinen kalliinajanlisä.

Andersson, K.: SAK:lainen ammattiyhdistysliike lähtee siitä, että pienipalkkaisille on annettava sellainen palkanlisä, että se todella jotakin merkitsee heidän toimeentulonsa korjaamisessa. Kiinnitti huomiota asian poliittiseen puoleen. Oli ollut puheissa eräiden pienipalkkaisten virkamiesten kanssa ja heillä oli ollut sellainen käsitys, että sosialidemokraattinen ryhmä ajaa heidänkin etujaan. Jos ryhmä asettuu Pienipalkkaisten Yhtymän kannalle vahvistaa se myöskin SAK:n asemaa valtion viran tai toimen haltijain keskuudessa. Järjestö toisensa jälkeen tulee liittymään SAK:hon. Jos kaikille annetaan kalliinajanlisää saman prosentin mukaan, on siitä etua suuripalkkaisille. Jos ikälisäperuste ei tulisi kyseeseen, niin silloin olisi vedettävä viiva 16 palkkausluokan kohdalle ja sen alapuolella oleville olisi annettava

ainakin 8 %:n suuruinen kalliinajanlisä.

Linna: Sanoi ~~että~~ hänellä v.v. kokouksessa ollut tietoa siitä onko mahdollista hyväksyä ryhmässä käyneen lähetystön omaksuma kanta. Kertoi miten erään parantolan johtokunnassa oli palkkoja korotettu. Toivoi että valtion viran tai toimen haltijoille voitaisiin myöntää kahta ikälisää vastaava kalliinajanlisä.

Kulovaara: Selosti vielä elokuun alussa voimaan tullutta palkkojen korotusta. Kannatti Aattelan ehdotusta. Ellei voida hyväksyä kalliinajanlisää annettavaksi kahden ikälisän suuruisena, niin silloin olisi kaikille annettava 8 % suuruinen kalliinajanlisä.

Tanner: Palkkauskysymys on samalla hintakysymys. Olen lähtenyt siitä, että hintojen korotusta vastaan on taisteltava. Valtiolla on sellaisia menoja, jotka riippuvat indeksistä, 10 miljaardia mk, joten jo 1 % merkitsee 100 miljoonaa mk. Perusteli hallituksen esitystä 5 %:n suuruisen kalliinajanlisän myöntämisestä valtion viran tai toimen haltijoille. Virkamiehet eivät saaneet palkkoihinsa korotusta silloin kun elokuussa toimitettiin yleinen palkkojen korotus, joten on paikallaan, että he nyt saavat 5 %:n suuruisen kalliinajanlisän. On eletty siinä luulossa, että nykyisellä hintatasolla päästään maaliskuuhun. Olen ilmoittanut valtiovarainvaliokunnassa, että jos työläiset saavat uuden korotuksen palkkoihinsa, niin silloin hallitus tulee antamaan eduskunnalle esityksen uuden kalliinajanlisän myöntämisestä valtion viran tai toimen haltijoille. Mitä seuraa, jos viran tai toimen haltijain palkat nostetaan yli sen mitä työläisten palkkoja on korotettu? Seurauksena tulee olemaan sekavuutta palkkamarkkinoilla. Tuntuu ensin houkuttelevalta se, että valtion viran tai toimen haltijoille annettaisiin kalliinajanlisää kahta ikälisää vastaava rahamäärä, mutta on huomattava, että se vieläkin rahaa enemmän kuin se, jos kaikille annettaisiin 8 %:n suuruinen kalliinajanlisä. Ja tähän ei ole varaa. Ei ole mahdollista nostaa yhtä kansalaisryhmää silloin kun ei voida kohottaa kaikkien palkallaeläjien palkkoja.

Bryggari: Kun ryhmä aikaisemmin yritti ajaa pienipalkkaisten etuja, niin siitä oli seurauksena että kaikki virkamiehet saivat yhden palkkausluokan lisää. Perusteluissa olisi sanottava, että indeksin noustua olisi uusi kalliinajanlisä myönnettävä, mutta muuten olisi nyt hyväksyttävä hallituksen esitys.

Rantala: Sen jälkeen kun Tanner on antanut lausuntonsa ei ole muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä hallituksen esitys. Hiltunen, joka

ei ole voinut saapua ryhmän kokoukseen, pyysi esittämään mielipiteenään, että myöskin edustajain palkkaa olisi koroitettava.

Andersson, K.: Ryhmän olisi julkisuudessa oltava tiukasti Pienipalkkaisten Yhtymän kannalla.

Aattela: Selosti vielä kantaansa.

Turunen: Tarkasteli asiaa taktillisena kysymyksenä. Puoleemme ei ole voinut viime aikoina antaa kansalle sellaisia tekoja, jotka olisivat ilahduttaneet mieliä. SAK sen sijaan on toiminnallaan herättänyt myötätuntoa laajoissa joukoissa. Sota päättyy joskus ja sen jälkeen tulee vaalitkin. Tämä on nyt jo huomattava. Yhtyi Aattelan ehdotukseen.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että on olemassa kolme eri ehdotusta kalliinajanlaisen myöntämisestä valtion viran tai toimen haltijoille: 1) että kaikille myönnettäisiin 5 %:n suuruinen kalliinajanlaisia, 2) että kaikille myönnettäisiin 8 %:n suuruinen kalliinajanlaisia ja 3) että kaikille annettaisiin kalliinajanlaisia kahden ikälisää vastaava rahamäärä.

Toimitetussa äänestyksessä päätettiin 23 äänellä kannattaa ikälisälinjan hyväksymistä hallituksen linjan saatessa 13 ääntä, joten Aattelan ehdotus tuli hyväksytyksi.

3 §.

Yksityisoppikoulujen valtioapu.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen yksityisoppikoulujen valtioapua koskevaan hallituksen esitykseen.

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmä kannattaisi esityksen hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena.

Puheenjohtaja Tanner selosti hallituksen esitystä sekä sivistysvaliokunnan ja ryhmän valmistavan valiokunnan kantaa.

Penttala: Kannatti v.v. ehdotusta. Kouluja perustetaan kovasti myöskin Pohjanmaalla ja Laihialla sellainen perustettiin siksi, että kirkkoherra saisi lisäviran. Muuallakin näyttää olevan samantaisia oireita. Jos valtion avustus kohoaa tulee perustamisvimma jatkumaan.

Bryggari: Ei ole mentävä määrärahoja koroittamaan. Yksityisoppikoulut ovat eräänlaisia keinottelulaitoksia ja tasoltaan huonompia kuin valtion koulut. Olisi saatava valtion kouluja lisää ja yksityiskoulut loppumaan. Kannatti v.v. ehdotusta.

Syrjänen: Olen vastustanut liiallista oppikoulujen perustamista. Uudellamaalla niitä on jo liikaa. Näistä ovat monet kaatopaikkoja. Hallituksen linja olisi hyväksyttävä. Yksityiset tukevat koulujaan. Opettajia valitaan tuttavuuksien perusteella. Koulut olisi perustettava vain valtion toimesta, koska silloin tulisi huomioiduksi vain todellinen tarve.

Lumme: Yhtyi valmistavan valiokunnan ehdotukseen. Maalaisliitto on yhtynyt sivistysvaliokunnan kantaan, joten se nähtävästi tulee hyväksytyksi. Eivät yksityiset koulut niin huonoja ole kuin on sanottu. On tapauksia, jolloin yksityinen koulu on parempi kuin valtion koulu, mm on niin ollut Tampereella. On tietysti yksityisiä oppikouluja, joihin suorastaan haalitaan oppilaita.

Juutilainen: Valittiin että sivistysvaliokunnan varapuheenjohtaja Kilpi ei ole kokouksessa saapuvilla, sillä hän on valiokunnan mietinnön kannalla. Eivät yksityiset oppikoulut ole niin huonoja kuin täällä eräät ovat väittäneet. Sivistysvaliokunnan lausuntoa valmistelevasti käsiteltäessä on kuultu kouluhallituksen asiantuntijoita.

Kulovaara: Huomautti että yksityiset oppikoulut tulevat valtiolle halvemmiksi kuin valtion koulut. Niitä perustetaan kuitenkin liian paljon. On paljon hyviä yksityisiä oppikouluja, mm Turussa on sellainen ja se on kaupungin suurin. Ei halunut tehdä ehdotusta.

Keskustelun päätyttyä hyväksyttiin äänestyksettä valmistavan valiokunnan ehdotus.

4 §.

Lomanpyyntöjä.

Ryhmän jäsen Mustasilta pyysi vapautusta eduskuntatyöstä kuluvan kuun 23 päiväksi.

Pyyntöön suostuttiin v.v. ehdotuksen mukaisesti.

Ryhmän jäsen Andersson, K. pyysi ryhmäkokoukselta vapautusta eduskuntatyöstä kuluvan kuun 23 päiväksi.

Pyyntöön suostuttiin.

V a k u u d e k s i :

Puheenjohtaja.

T a r k i s t e t t u :

Sihtööri.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin pankkivaliokunnan huoneessa eduskuntatalossa 9 p:nä joulukuuta 1943. Kokous alkoi kello 18. Saapuvilla olivat: Erich, Kilpi, Kujala, Kulovaara, Kuusisto, Lehtokoski, Lepistö, Linna, Lonkainen, Pekkala, Reinikainen, Syrjänen, Tanner, Tolonen ja Aattela sekä ministeri Fagerholm. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Joululahjan antaminen vahtimestareille ja ryhmän kokoushuoneen siivoojalle.

Keskusteltiin joululahjan antamisesta eduskunnan vahtimestareille ja eräille muille eduskunnan palveluksessa oleville henkilöille.

Keskustelussa esitettiin ajatus, että ryhmän puolesta annettaisiin joululahjana rahaa paitsi eduskunnan vahtimestareille myöskin konemestarille, lämmittäjille, talonmiehelle ja ryhmän kokoushuoneen siivoojalle.

Keskustelun päätyttyä kuitenkin päätettiin, että joululahjana annetaan rahaa, yhteensä kaksituhatta (2.000) markkaa, eduskunnan vahtimestareille ja ryhmän kokoushuoneen siivoojalle.

2 §.

Suhdanneverolaki.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi suhdanneverosta sekä valtiovarainvaliokunnan siitä antamaan mietintöön.

Lyhyen keskustelun jälkeen päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn valiokunnan sosialidemokraattisten jäsenten vastalauseen mukaisena.

3 §.

Apteekkimaksut.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen apteekkimaksujen koroittamista koskevaan esitykseen.

Lehtokoski: Selosti asian käsittelyä valtiovarainvaliokunnassa ja sen asianomaisessa jaostossa, sekä asiantuntijain lausun-

toja. Apteekkimaksu on erikoissuoritus, jollaista ei muilla elinkeinonhaaroilla ole. Hallituksessa on menty liian pitkälle apteekkimaksujen koroittamisessa ja jos hallituksen esitys tulee sellaisenaan hyväksytyksi, niin se johtaa lääketaksoiden koroittamiseen. Ehdotti, että v.v. suosittelisi ryhmälle valtiovarainvaliokunnan mietinnön hyväksymistä.

Kulovaara: Selosti asian käsittelyä suuressa valiokunnassa. Asiantuntijana kuultu sisäministeri huomautti, että pienten apteekkien vuoksi on lääketaksat pidettävä nykyisen suuruisina, mutta että ne suurten apteekkien kohdalta ovat liian korkeat. Suuri valiokunta onkin hyväksynyt hallituksen esityksen.

Keskustelun päätyttyä päätettiin kaikilla äänillä kahta ääntä vastaan ehdottaa ryhmän kokoukselle, että ryhmä kannattaisi esityksen hyväksymistä suuren valiokunnan mietinnön mukaisena.

4 §.

Antellin valtuuskunnan jäsenet.

Päätettiin ryhmän kokoukselle ehdottaa, että suoritettavassa Antellin valtuuskunnan jäsenten vaalissa mentäisiin vaaliin toisten eduskuntaryhmien kanssa yhtenäisellä listalla, ja että ryhmän puolesta nimettäisiin ehdokkaaksi ryhmän jäsen Kilpi ja hänen varamieheksensä ryhmän jäsen Lonkainen.

5 §.

Valtiollisten vankien oikeudet.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta 20 p:nä elokuuta 1942 annetun lainvoimassaoloajan pitentämisestä.

Erich: Selosti lakivaliokunnan kantaa asiassa.

Kilpi: Oli eduskunnalle häpeäksi, että se viime kerralla hyväksyi tämän lain. Vankien asema on huonontunut. Vangit sairastavat puutostauteja. Olisi epäinhimmillistä jatkaa tämän lain voimassaoloa. Toivoi, että maamme maineen ja kunnian tähden tämän lain voimassaoloaika ei pitennettäisi ja että vankien pakkoluokassa olo poistettaisiin.

Erich: Lakivaliokunnan meikäläinen valiokuntaryhmä, toveri K. Andersson ei tosin ollut kokouksessa saapuvilla, on ollut sillä kannalla, että lain voimassaoloaika olisi vuodella jatkettava.

Maanpettureiden ei missään tapauksessa pitäisi saada erikoisoikeuksia. Sen sijaan valtiopetoksesta tuomitut voitaisiin asettaa erikoisasemaan.

Fagerholm: Olisi omituista suhtautumista hallituksessa olevia meikäläisiä kohtaan, jos ryhmä hyväksyisi lakivaliokunnan meikäläisen valiokuntaryhmän kannan. Hallituksessa olevat meikäläiset ovat vastustaneet tämän esityksen tekemistä eduskunnalle. Sanoi sanoneensa hallituksessa, että meikäläiset edustajat tulevat äänestämään tämän lakiesityksen lepäämään yli vaalien, jos eduskunta hyväksyy sen hallituksen esityksen mukaisena.

Lonkainen: Yhtyi Kilven lausuntoon. Lakiesitys on äänestettävä lepäämään yli vaalien ellei se tule hylätyksi.

Syrjänen: Tämä asia on enemmän psykologinen kuin juridinen. Valtiollisia vankeja on kohdeltava inhimillisesti. Yhtyi Kilven lausuntoon.

Pekkala: Yhtyi Kilven lausuntoon ja lausui ihmettelynsä Erichin lausunnon eräiden kohtien johdosta.

Erich: Tiedusteli olivatko hallituksen meikäläiset jäsenet tehneet erotuksen valtiopettureiden ja maanpettureiden välillä.

Reinikainen: Vankien keskuudessa on ilmentynyt puutostauteja. Vuoden 1918 tapaukset ovat mementona. Yhtyi hallituksen meikäläisten jäsenten kantaan.

Tanner: Maanpettureille ei voida myöntää erikoisoikeuksia. Heidän joukossaan on vakoojia, siltojen räjäyttäjiä j.n.e. Linjani olisi se, että hallituksen esitys olisi saatava niin muutetuksi, että se koskisi vain maanpettureita ja ellei tätä saada ajetuksi läpi niin koko esitys olisi pantava nurin.

Lonkainen: Puhui vankiloissa noudatettavasta järjestyksestä. Tänne siirrettyjen inkeriläisten keskuudessa on kommunistejakin.

Lepistö: Yhtyi Tannerin kantaan. Kaikkien vankien ruoka-annoksia olisi saatava parannetuksi.

Keskustelun päätyttyä päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä asettuisi sille kannalle, että lakiesitys olisi saatava niin muutetuksi, että valtiopetoksesta tuomituilta vangeilta ei otettaisi erikoisoikeuksia pois, joten lakiesitys koskisi vain maanpetoksesta tuomittuja vankeja, ja että tässä yhteydessä kiinnitettäisiin huomiota yleensäkin vankien aseman parantamiseen sekä että jos lakiesitykseen ei saada kannanottomme mukaista muutosta, niin koko esitys pannaan nurin.

Valtiollisen poliisin ylin johto.

Otettiin keskusteltavaksi ryhmän jäsenten ja ryhmän suhtautuminen edustaja Kekkonen suunnittelemaan välikysymykseen.

Kilpi: Edustaja Kekkonen suunnitellut tehtäväksi välikysymyksen jossa kosketeltaisiin valtiollisten pakolaisten kohtelua sekä valtiollisen poliisin ylintä johtoa. Esitti mainitun välikysymyslunnon. Se päättyi seuraavaan ponteen:

"Tuleeko eduskunnan viime lokakuun 12 p:nä valtiollisten pakolaisten kohtelua koskevassa kysymyksessä tekemä päätös aiheuttaa mitään toimenpiteitä hallituksen taholta?"

Hyväksyykö hallitus valtiollisen poliisin kuluvaan vuoden aikana valtiollisten pakolaisten käsittelyssä noudattaman menettelyn?"

Puhuja oli sitä mieltä, että tässä asiassa olisi ryhmänkin taholta jotain tehtävä tai ryhmän jäsenille olisi annettava lupa kirjoittaa nimensä Kekkonen välikysymyksen alle.

Erich: Yhtyi Kilpeen siinä, että asiassa olisi jotain tehtävä, mutta onkohan välikysymysmuoto sopivin menettely?

Reinikainen: Yleinen käsitys oli se, että eduskunnassa suoritettun keskustelun ja eduskunnan hyväksymän päätöksen jälkeen valtiollisen poliisin päällikön olisi pitänyt erota. Jos asiasta aiotaan tehdä välikysymys olisi se tehtävä ryhmämme taholta. Parasta olisi kuitenkin käydä ensin ryhmän puolesta sisäministerin luona asiasta puhumassa.

Tanner: Ei eduskunta ole päättänyt, että valtiollisen poliisin päällikön olisi erottava. Eduskunta ei yleensä tee yksityisen virkamiehen erottamista koskevaa päätöstä. Suositteli käyntiä sisäministerin luona.

Keskustelun päätyttyä päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä ottaisi Kekkonen välikysymyslunnonksessa kosketellun asian omakseen, ja että se lähettäisi lähetystön käymään sisäministerin luona tiedustelemassa aikooko hallitus tehdä jotakin asian korjaamiseksi sekä että ryhmän vastaiset toimenpiteet määräytyisivät saadusta vastauksesta. -Lähetystön jäseniksi ehdotetaan valittaviksi ryhmän jäsenet: K i l p i , E r i c h , L o n k a i n e n ja P e k k a l a .

Ryhmän toimintakertomuksen valmistaminen.

Esiteltiin Sosialidemokraattisen Puoluetoimikunnan kirje, jossa ilmoitetaan, että Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokous pidetään Helsingissä ensi kesäkuun 11 ja sitä seuraavina päivinä ja että puoluesääntöjen 23 pykälän mukaisesti tulee puoluekokouksessa käsiteltäväksi myöskin Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toimintakertomus. Tämän vuoksi puoluetoimikunta pyytää eduskuntaryhmää hyvissä ajoin jättämään sille kertomuksensa. (Liite 1)

Päätettiin ehdottaa ryhmäkokoukselle, että toimintakertomuksen valmistaminen jätettäisiin ryhmän sihteerien Aattelan ja Lonkaisen tehtäväksi.

Kunnallisvaalien toimittaminen.

Esiteltiin Sosialidemokraattisen Puoluetoimikunnan kirje, jossa esitettiin Lappeen Sos.-dem. Kunnallisjärjestön kanta kunnallisvaalien toimittamisesta. Kunnallisjärjestö oli vaalien toimittamisen kannalla.

Asian hoitaminen jätettiin laki- ja talousvaliokunnan meikäläisten jäsenten huoleksi.

Wiikin kiitoskirje.

Esiteltiin Karl H. Wiikin Turun lääninvankilasta joulukuun 1 p:nä 1943 ryhmälle lähettämä kirje, jossa hän lausuu kiitoksensa niille ryhmän jäsenille, jotka viime keväänä hänen täyttäessään 60 vuotta lähettivät hänelle onnittelunsa. Samalla hän huomauttaa siitä, että hänellä ei ole aikaisemmin ollut mahdollisuutta tällaisen kiitoskirjeen lähettämiseen. Hän mainitsee näkevänsä siinä, että häntä onniteltiin ihmisyyden ilmaisu, joka ylittää suuntaryhmien väliset rajat. Hän kiittää myös saamastaan ruokapaketista ja mainitsee suuremman osan kuluvaan vuoteen kärsineensä puutesairauksia. (Kirje liite 2)

Kirje merkittiin saapuneeksi ja esitetään myöskin ryhmän kokoukselle.

Lomanpyyntöjä.

Ryhmän jäsenet Turkka, Halonen, Pesonen ja Lehtokoski pyysivät yksityisasioiden vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 12 p:ksi. Pyyntöjä puolletaan.

V a k u u d e k s i : Väinö Tanner

Puheenjohtaja.

Sihteeri

Kotkassa marraskuun 29 p:nä 1943.

Sosialidemokraattinen Eduskuntaryhmä,
H e l s i n k i,
Eduskuntatalo.

Lappeen Sos.-dem.Kunnallisjärjestön lähetettyä
meille kunnallisvaalien toimittamista koskevan julkilau-
suman, lähetämme siitä oheisena jäljennöksen Teille, koska
asia on sen luontoinen, että siihen voidaan vain eduskunta-
tietä vaikuttaa.

Puoluetervelödyksin

Sos.-dem. Piiritoimisto
Kotka, Keskuskatu 33.

Antti J. Järvelä

Jäljennös.

Lappeen Sos.-dem.Kunnallisjärjestön edustajiston kokouksessa marraskuun 14 päivänä 1943 hyväksyttiin asianomaisten puolueelinten tietoon saatettavaksi seuraava

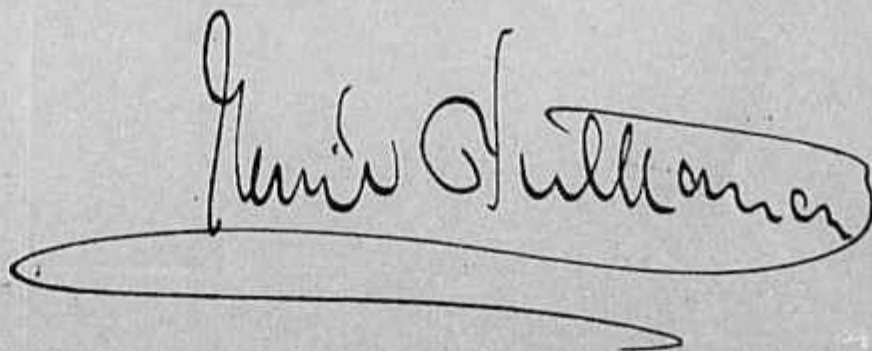
j u l k i l a u s u m a .
=====

Keskusteltiin kunnallisvaalien johdosta ja koska on todennäköistä, että kunnallisvaalit tullaan nykyisen tilanteen johdosta edelleen siirtämään, niin kokous asiasta keskusteltuaan toivoo, että kunnallisvaalit mikäli mahdollista, toimitettaisiin ensi vuoden aikana. Tämä olisi tarpeellista m.m. senvuoksi, koska viimeksi toimitettujen kunnallisvaalien jälkeen on valtuutettujen lukumäärä paikkakunnalta poismuuton ja kuolemantapausten johdosta vähentynyt siinä määrin, että nykyinen tilanne alkaa tuottaa vaikeuksia kunnallisten asioiden hoidolle, varsinkin mikäli se koskee Lauritsalan kauppala ja mahdollisesti lienee tilanne samanlainen muissakin kunnissa.

Lappeen Sos.-dem.Kunnallisjärjestö r.y.
p:sta

V.Ronkanen.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa:

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

Kotikassa myyväskassa 22 p:nä 1943.

että valkamukseni ole muuttanut. Kun sitä huolimatta olette minua onnitellut, näen tässä sen ihmisyyden ilmaisua, joka ylittää suuntaryhmien väliset rajat. Tällaista ihmisyyttä, jonka ei tarvitse suinkaan selittää suuntavaroja ja rajoja siltä sairikaan sitä tehdä, on meidän aikamme liian vähän.

Kuitaan myös tätä ruokapakettia, jolla saapui onnittelevaa mukkaa. Koska valtiollisilla vangeilla ei ole tänä vuonna enää ollut oikeutta ruokapaketin saantiin, niin kuin ennen oli, olen suuremman osan tätä vuotta minäkin poimut pöytä-sairauksia (jalkojen paisumisia y. m.), mutta saatuaani pakettini sen tunteen lähipäivinä vauhtia näitä nälkää. Ties, kättöä pakettitakin.

Toimintamme on ole tämä vuoden aikana voimut seur Koska valtiollisilla vangeilla ei ole nykyisen lain mukaa

ikeutta saunalehtiin, kukaan oli. Mutta kaiketi toimitti ennokkasti oikeuden humanisuuden ja kaikkien alojen aatteiden puolesta.

Tervehtien

L. H. Wiek.

N:o 1523.

W. H. Wiek

SUOMEN
SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE
HELSINKI P, PAASIVUORENK. 3

PUHELIMET:
Puoluesihteri 73 993
Järjestösihteri 72 410
Kunnallisaasiat 72 995
Kassa ja julkaisu 74 742
Julkaisujen toim. 72 347
Julkaisujen toim. 74 721

Helsinki, 9. pñä joulukuuta 1943.

Sosialidemokraattiselle Eduskuntaryhmälle.

Puolueneuvoston päätöksen mukaisesti pidetään Sosiali-
demokraattisen Puolueen puoluekokous Helsingissä ensi kesäkuun
11 ja sitä seuraavina päivinä. Puoluesääntöjen 23 pykälän
mukaisesti tulee puoluekokouksessa käsiteltäväksi myös Sos.
-dem. Eduskuntaryhmän toimintakertomus. Tämän vuoksi pyydämme,
että Eduskuntaryhmä hyvissä ajoin jättäisi meille kertomuksensa
voidaksemme sen saattaa ennen kokousta asianmukaisessa järjes-
tyksessä puoluejärjestöjen käsiteltäväksi.

P u o l u e t e r v e h d y k s i n

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE P.Y.
PUOLUETOIMIKUNTA

Aleksi Raitio

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 9 p:nä joulukuuta 1943. Kokous alkoi kello 19. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Andersson, G., Bryggari, Eskola, Hakala, Hakkila, Huhta, Jokinen, Karjalainen, Kettunen, Kivisalo, Koponen, Kupari, Kämäräinen, Lindman, Mansner, Mustasilta, Peltonen, M.H., Pitkäsilta, Railo (sairas), Raunio, Salovaara, Sinisalo, Tervo, Toivonen, Turunen, Welling, Wenman, Virtanen, Voionmaa ja Väisänen. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Suhdanneverolaki.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen suhdanneverolakiesitykseen sekä valtiovarainvaliokunnan siitä antamaan mietintöön.

Päätettiin v.v. ehdotuksen mukaisesti, että ryhmä kannattaa lakiesityksen hyväksyttäväksi valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn valiokunnan sosialidemokraattisten jäsenten vastalauseen mukaisena.

2 §.

Apteekkimaksut.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen apteekkimaksujen korottamista koskevaan esitykseen.

Puheenjohtaja Tanner: Valtiovarainvaliokunta on alentanut puolella hallituksen esittämiä apteekkimaksuja. Suuri valiokunta ehdottaa hallituksen esityksen hyväksyttäväksi sellaisenaan. Ryhmän valmistava valiokunta on kaikilla äänillä kahta ääntä vastaan päättänyt ryhmälle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi esityksen hyväksymistä suuren valiokunnan mietinnön siis hallituksen esityksen mukaisena.

Paasonen: Nykyisin on korkein apteekkimaksu 22.000 markkaa, mutta hallitus esittää sen 200.000 markaksi. Hallituksen esityksen hyväksyminen johtaa lääketaksojen korottamiseen ja saattaa apteekkilaitoksen vaaranalaiseksi. On suuri määrä sellaisia apteekkeja, jotka tuottavat omistajalleen keskiluokkaisen virkamiehen palkan. Uuden apteekin perustaminen maksaa nykyisin 2 miljoonaa markkaa. Huomattava on, että apteekeista on suoritettava tämän

erikoismaksun lisäksi tavalliset verot. Apteekkien kannattavuutta ei ole tutkittu. Tässä asiassa pitäisi mennä harkiten eteenpäin. Ehdotti että ryhmä kannattaisi esityksen hyväksymistä valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Tanner: Paasonen on antanut säilyttää itsensä. Esimerkkinä apteekkien kannattavuudesta mainittakoon, että yliopiston apteekki maksaa 560.000 markkaa vuodessa yliopistolle ja lisäksi tavalliset veronsa. Tältä apteekilta ei tosin mene apteekkimaksua.

Reinikainen: Lääketaksat ehdottaa lääkintöhallitus. Ei siis tarvitse pelätä lääketaksoiden korottamista. Koko sota-aikana on vain kerran koroitettu lääketaksia. Piti suotavana, että apteekkimaksuja koskeva laki olisi vain vuoden voimassa. Vuoden kuluttua voitaisiin saatujen kokemusten perusteella ottaa asia uudelleen esille. Tuntuu siltä, että hallituksen esitys ei ole joka suhteessa oikeaan osunut.

Hiltunen: Selosti asian käsittelyä valtiovarainvaliokunnassa. Kun valiokunnan asianomainen jaosto oli yksimielinen hallituksen esittämien apteekkimaksujen alentamisesta niin siihen luotettiin. Jälkeenpäin on saatu eräitä lisätietoja. Esitti eräitä numeroita apteekkien tuotoista. Sisäministeri väitti suuressa valiokunnassa, että apteekkarit olivat vastaan apteekkimaksun määräämistä jokin prosentin mukaiseksi apteekkien tuloista, mutta että apteekkarit olivat olleet suostuvaisia jonkin kiinteän summan vaikkapa suurehkonkin suorittamiseen.

Andersson, K.: Apteekkimaksukysymys ei ainakaan ole mikään työväenkysymys. Eräänä osoituksena apteekkien kannattavuudesta on pidettävä sitä, että kukaan apteekkari ei halua luopua apteekin pitämisestä. Tiedusteli olisiko ryhmä valmis hyväksymään sellaista toivomuspontta, jossa lausuttaisiin, että apteekit olisi otettava valtion haltuun.

Lehtikoski: Selosti asian käsittelyä valtiovarainvaliokunnan asianomaisessa jaostossa. Sanoi tiedustelleensa sisäministeriltä olisiko mahdollista, että tämä laki säädettäisiin vain vuoden voimassa olevaksi, mutta sisäministeri ei ollut pitänyt sitä mahdollisena. Lääkintöhallitus oli lausunnossaan asettunut sille kannalle, että lääkkeet ovat rinnastettava tärkeisiin elintarvikkeisiin. Kannatti Paasonen ehdotusta.

Rantala: Yhtyi suuren valiokunnan kantaan.

Keskustelun päätyttyä hyväksyttiin kaikilla äänillä kuutta ääntä vastaan v.v. ehdotus, joten ryhmä päätti kannattaa lakiesityksen hyväksyttäväksi suuren valiokunnan mietinnön siis hallituksen esityksen mukaisena.

3 §.

Lähetystö.

Ryhmäkokoukseen saapui Pohjois-Savon metsänomistajia edustava lähetystö, joka kiinnitti ryhmän huomiota metsänostajain rengastumisen ehkäisemiseen. Eduskunnan käsiteltävänä on nyt sellainen lakiesitys, joka sallii tällaisen rengastumisen. Tämän esityksen hyväksyminen olisi ehkäistävä.

Puheenjohtaja Tanner vastasi lähetystölle huomauttaen, että sen esittämä asia on edustajille tuttu. Asiasta ei ole annettu eduskunnalle varsinaista lakiesitystä, vaan se on tullut eduskunnalle valtioneuvoston päätöksen muodossa. -Kiitti lähetystöä käynnistään.

4 §.

Antellin valtuuskunnan jäsenet.

Päätettiin v.v. ehdotuksen mukaisesti, että suoritettavassa Antellin valtuuskunnan jäsenten vaalissa mennään vaaliin toisten eduskuntaryhmien kanssa yhteisellä listalla, ja että ryhmän puolesta nimetään ehdokkaaksi ryhmän jäsen Kilpi ja hänen varamieheksensä ryhmän jäsen Lonkainen.

5 §.

Valtiollisten vankien oikeudet.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta 20 p:nä elokuuta 1942 annetun lain voimassaoloajan pidentämisestä.

Tanner: Selosti aluksi asian käsittelyä hallituksessa. Hallituksen meikäläiset jäsenet ovat olleet sillä kannalla, että k.o. lain voimassaoloa ei olisi entisen laajuisena jatkettava. Valtiollisille vangeille, maanpetoksesta tuomittuja lukuunottamatta, olisi palautettava ne erikoisoikeudet, joita heillä aikaisemmin on ollut. Ellei esitykseen saada tällaista muutosta, niin silloin ei olisi annettava sitä. Sitten puhuja selosti asian käsittelyä ryhmän valmistavassa valiokunnassa. Kiinnitti huomiota vankien asemaan yleensä. Vankien ruoka

on heikkoa ja puutostautejakin on esiintynyt, todettiin valmistavassa valiokunnassa. Vangeilla ei ole oikeutta kirjojen käyttämiseen jne. Valmistavassa valiokunnassa asettui 14 jäsentä sille kannalle, että valtiopetoksesta tuomituille vangeille olisi palautettava aikaisemmin nauttimansa erikoisoikeudet, mutta maanpetoksesta tuomituille näitä erikoisoikeuksia ei olisi palautettava ja kaksi v.v. jäsentä olisi palauttanut kaikille valtiollisille vangeille aikaisemmin nauttimansa erikoisoikeudet.

Valmistava valiokunta ehdottaakin, että ryhmä asettuisi sille kannalle, että lakiesitys olisi saatava niin muutetuksi, että valtiopetoksesta tuomituille vangeille palautettaisiin aikaisemmin nauttimansa erikoisoikeudet, joten lakiesitys koskisi vain maanpetoksesta tuomittuja, ja että tässä yhteydessä kiinnitettäisiin huomiota yleensäkin vankien aseman parantamiseen sekä että jos lakiesitykseen ei saada kannanottomme mukaista muutosta, niin koko esitys pannaan nurin.

Tämän jälkeen puhuja esitti ryhmälle Sosialidemokraattisen Puoluetolimikunnan lähettämän tätä asiaa koskevan kirjeen, jossa ilmoitetaan, että puoluetolimikunta on kokouksessaan 3.12.-43 asettunut sille kannalle, että k.o. lakia ei enää olisi jatkettava, vaan valtiollisille vangeille olisi palautettava ne oikeudet, jotka niillä ovat olleet ennen k.o. poikkeuslain voimaantuloa. Tästä syystä Puoluetolimikunta kehoittaa Eduskuntaryhmää vastustamaan mainitun poikkeuslain voimaantuloa. (Liite 1)

Valmistavan valiokunnan ehdotus hyväksyttiin keskustelutta.

6 §.

Valtiollisen poliisin ylin johto.

Ilmoitettiin, että edustaja Kekkonen on suunnitellut tehtäväksi välikysymyksen, jossa kosketeltaisiin valtiollisten pakolaisten kohtelua sekä valtiollisen poliisin ylintä johtoa. Luetiin välikysymysluonnos sekä sen ponnet. (Ponnet jäljennettyinä v.v. pöytäkirjassa 9/12-43).

Valmistava valiokunta ehdottaa, että ryhmä ottaisi Kekkonen välikysymysluonnoksessa kosketellun asian omakseen, ja että se lähettäisi lähetystön käymään sisäministerin luona tiedustelemassa aikooko hallitus tehdä jotakin asian korjaamiseksi sekä että ryhmän vastaiset toimenpiteet määräytyisivät saadusta vastauksesta.

Lähetystön jäseniksi ehdottaa v.v. valittavaksi ryhmän jäsenet: K i l p i , E r i c h , L o n k a i n e n ja P e k k a l a .

Valmistavan valiokunnan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

7 §.

Ryhmän toimintakertomuksen valmistaminen.

Esiteltiin Sosialidemokraattisen Puoluetolimikunnan kirje, jossa ilmoitetaan, että Sosialidemokraattisen Puolueen puoluekokous pidetään Helsingissä ensi kesäkuun 11 ja sitä seuraavina päivinä ja että puoluesääntöjen 23 pykälän mukaisesti tulee puoluekokouksessa käsiteltäväksi myöskin Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toimintakertomus. Tämän vuoksi puoluetolimikunta pyytää eduskuntaryhmää hyvissä ajoin jättämään sille kertomuksensa.

Päätettiin v.v. ehdotuksen mukaisesti, että toimintakertomuksen valmistaminen jätetään ryhmän sihteerien Aattelan ja Lonkaisen tehtäväksi.

8 §.

Wiikin kiitoskirje.

Esiteltiin Karl H. Wiikin Turun lääninvankilasta joulukuun 1 p:nä ryhmälle lähettämä kirje. (Katso v.v. pöytäkirjaa 9/12-43.)

Kirje merkittiin saapuneeksi.

9 §.

Lomanpyyntöjä.

Ryhmän jäsenet Turkka, Halonen, Pesonen ja Lehtokoski olivat v.v. esittäneet anomuksensa, että heille myönnettäisiin yksityisasiain vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 12 p:ksi.

Päätettiin v.v. ehdotuksen mukaisesti pyyntöihin suostua.

Ryhmän jäsen Kuusela pyysi yksityisasiain vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 10 päiväksi.

Ryhmän jäsen Kuittinen pyysi niinikään yksityisasiain vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 15 päiväksi.

Pyyntöihin suostuttiin.

10 §.

Toinen nimenhuuto.

Sen johdosta, että useita ryhmän jäseniä oli poistunut ryhmän kokouksesta toimitettiin toinen nimenhuuto. Tässä nimenhuudossa todettiin niiden ryhmän jäsenten lisäksi, jotka ensimmäisessä nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi, olevan poissa

seuraavat ryhmän jäsenet: Erich, Fagerholm, Kilpi, Kuusisto, Lindqvist, Linna, Salmela-Järvinen, Sillanpää (poistunut puheenjohtajan luvalla esitelmätilaisuuteensa), Tuominen ja Turkia, joten ryhmän kokouksesta oli loppupuolella poissa 40 ryhmän jäsentä kun heitä oli ryhmäkokouksen alussa poissa 30.

Vakuudeksi:

Väinö Ianni

Puheenjohtaja.

Thyges Rattelus

Sihteeri.

Tarkistettu:

Laura Härmä

Eeli Tuominen

SUOMEN
SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE
HELSINKI P, PAASIVUORENK. 3

Helsinki.

PUHELIMET:

Puoluesihteeri { 73 993
72 410
Järjestösihteeri 72 995
Kunnallisasiat 74 742
Kassa ja julkaisu 72 347
Julkaisujen toim. 74 721

Sosialidemokraattiselle Eduskuntaryhmälle.

Sos.-dem. Puoluetoimikunnan kokouksessa joulukuun 3. p:nä 1943 oli käsiteltävänä kysymys valtiollisten vankien asemasta ja kohtelusta. Kun toimikunnan tietoon oli tullut, että hallitus edelleenkin ehdottaa jatkettavaksi 20. p:nä elokuuta 1942 annettua lakia rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta, minkä perusteella valtiollisten vankien erikoisoikeudet poistettiin, Puoluetoimikunta katsoi, ettei sanottua lakia enää olisi jatkettava, vaan valtiollisille vangeille olisi palautettava ne oikeudet, jotka niillä ovat olleet ennen kysymyksessä olevan poikkeuslain voimaantuloa. Tästä syystä Puoluetoimikunta kehoittaa Eduskuntaryhmää vastustamaan mainitun poikkeuslain hyväksymistä.

Helsingissä joulukuun 9. p:nä 1943.

Puoluetervehdyksin

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE r.y.
PUOLUETOIMIKUNTA

Albert Rattelus

AA /VR

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin pankkivaliokunnan huoneessa eduskuntatalossa 16 p:nä joulukuuta 1943. Saapuvilla olivat: Bryggari, Erich, Kilpi, Kujala, Kulovaara, Lehtokoski, Lepistö, Lonkainen, Pekkala, Peltonen, O., Reinikainen, Salmenoja, Syrjänen, Tanner, Tolonen, Voionmaa ja Aattela sekä ministeri Fagerholm. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Ministeri Fagerholmin ero.

Puheenjohtaja Tanner ilmoitti, että ministeri Fagerholm on jättänyt pääministerille tasavallan presidentille esitettäväksi erohakemuksensa.

Asian tultua julkiseksi on jo ehditty esittää pari toivomusta ministeri Fagerholmin paikan täyttämisestä. Karjalaisen väestön taholta on ministeriehdokkaina esitetty Kalle Hyvärinen, Penna Tervo ja Jussi Raatikainen. Ja yksityiseltä taholta on esitetty, että nyt olisi hallitukseen saatava joku nainen ja tällöin on mainittu Tyyne Leivo-Larsson.

Puoluetoimikunta oli eilen koolla ja päättyi Aleksi Aaltosen kannalle.

Bryggari: Ei pitänyt Fagerholmin eron syytä riittävänä. Tiedusti onko meikäläisten ministerien keskuudessa ollut erimielisyyksiä länsimaisen suuntautumisen johdosta. Asettaisin ratkaistavaksi kysymyksen onko Fagerholmille annettava ero vaiko ei.

Fagerholm: Toivoi ettei asian tässä vaiheessa enää keskustella siitä onko hänen erottava vaiko ei, koska tämä asia on jo ratkaistu. Meikäläisten ministerien kesken ei ole nykyisin ollut erimielisyyksiä. Myönsi ettei hänen eroamiseensa ole yksinomaan syynä alkoholiliikkeen palvelukseen meno, vaan osaltaan siihen on johtanut sarja tapauksia. Yhtyi puoluetoimikunnan ehdotukseen.

Voionmaa: Suositteli Reinikaisen asettamista sosialiministeriksi. Kohtapuolin tulee suoritettavaksi alkoholilainsäädännön uudistaminen ja Reinikainen olisi sopiva mies olemaan silloin sosialiministerinä.

Reinikainen: Valitti myös Fagerholmin eroa, mutta nyt ei enää voida puhua Fagerholmin jäämisestä ministeriksi. Jos nainen tulee

kyseeseen niin silloin on Lehtokoski sopiva tälle paikalle. Kun Aaltosen ministeriksi tulosta on ollut kirjoituksia Ruotsin lehdissä, ei enää voida luopua hänen nimittämisestään ministeriksi. Mitä minun ehdokkuuteeni tulee niin kieltäydyn ehdottomasti.

Syrjänen: Valitti myös Fagerholmin eroa. Ei pitänyt Aaltosta sopivana tälle paikalle. Ehdotti että O. Peltonen asetettaisiin ministeriehdokkaaksi, toisena ehdokkaana nimesi Lehtokosken.

Lehtokoski: Onko edelleen tarkoituksena nimittää vain yksi sosialiministeri. Sosialidemokraattisen Työläisnaisliiton liittoneuvosto on asettunut sille kannalle, että olisi asetettava kaksi sosialiministeriä, joista toinen olisi nainen ja täksi on ehdotettu Tyyne Leivo-Larsson. Piti Reinikaista sopivana miehenä sosialiministerin paikalle.

Voionmaa: Puhui vielä Reinikaisen ministeriksi asettamisen puolesta. Väitti että Reinikainen kieltäytyi heikosti ehdokkuudesta.

Fagerholm: Jos asetettaisiin kaksi sosialiministeriä, niin silloin toisena ministerinä tulisi olla nainen, mutta nyt on kyseessä vain yhden sosialiministerin asettamisesta, niin tälle paikalle on asetettava mies.

Peltonen, O.: Puhui Reinikaisen ehdokkuuden puolesta. Mutta jos oman ryhmän keskuudesta ei löydetä sopivaa miestä tälle paikalle niin silloin olisi ajateltava ryhmän ulkopuolelta jotakin sopivaa miestä ja tällöin voisi tulla kysymykseen maisteri Reino Oittinen.

Pekkala: Kun tuli tiedoksi, että Fagerholm tulee eroamaan, niin silloin tuli Reinikaisen ehdokkuus kyseeseen, mutta hän kieltäytyi jyrkästi. Olen ollut puoluetoimikunnassa Aaltosen kannalla ja olen edelleen.

Salmenoja: Ei enää voi tulla muu kyseeseen kuin Aaltosen nimittäminen sosialiministeriksi.

Reinikainen: Perusteli vielä kieltäytymistään. Organisoin juuri suuria sairaala-asioita ja nyt tuli vielä apteekkiasioiden järjestäminen lisäksi. En siis mitenkään voi ottaa ministeriehdokkuutta vastaan.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että 12 valmistavan valiokunnan jäsentä kannattaa puoluesihteerin Aaltosen ehdokkuutta.

Valtiollisten vankien oikeudet.

Otettiin jatkettuun käsittelyyn ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta 20 p:nä elokuuta 1942 annetun lain voimassaoloajan pidentämisestä.

Erich: Selosti lakivaliokunnan, jonne asia oli palautettu, A-mietintöä. Valiokunta ehdottaa k.o. lainkohdan sanamuodoksi seuraavaa:

"Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään; että 20 päivänä elokuuta 1942 annettu laki rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta on oleva edelleen voimassa 1945 vuoden loppuun saakka, kuitenkin siten, että vangilla, joka, olematta samalla syypää muuhun rikokseen, on tuomittu rangaistukseen rikoksesta, josta on säädetty rikoslain 11 luvussa sekä 16 luvun 24 §:ssä eikä viimeisten kymmenen vuoden kuluessa ennen rangaistusajan alkamista ole kärsinyt kuritushuonerangaistusta tai vähintään vuoden vankeusrangaistusta, on lupa, mikäli vankilajärjestys ei siitä häiriinny, omaa käyttöönsä varten vastaanottaa kohtuullista lisäravintoa ja vaatetusta sekä oikeusministeriön hyväksymiä aikakauskirjoja ja sanomalehtiä y.m. kirjallisuutta."

Lehtokoski: Kiinnitti huomiota sanoihin "eikä viimeisten kymmenen vuoden kuluessa".

Kulovaara: Puhui samasta seikasta kuin edellinenkin puhuja.

Kilpi: Lakivaliokunnan tarkoittamille valtiollisille vangeille olisi annettava myös se erikoisoikeus, että heitä ei pantaisi samaan selliin kriminaalirikollisten kanssa.

Reinikainen: Yhtyi Kilven esitykseen. Myös sanoihin "mikäli vankilajärjestys ei siitä häiriinny" kiinnitettävä vakavaa huomiota.

Pekkala: Yhtyi edelliseen lausuntoon. Maanpetoksesta tuomittujen joukossa on erilaista väkeä ja heidän joukossaan on sellaisiakin, jotka voidaan rinnastaa valtiopetoksesta tuomittuihin. Erotusta on eräissä tapauksissa vaikea tehdä.

Voionmaa: Ei tehnyt vakuuttavaa vaikutusta se, että niitä rangaistaisiin raskaammin, jotka ennestään ovat saaneet rangaistuksen, siten ettei heille näitä erikoisoikeuksia annettaisi. Hylkäisin tämänkin lakivaliokunnan ehdotuksen.

Tanner: Nyt on kysymys siitä hyväksytäänkö lakiesitys lakivaliokunnan esittämien muutoksien. Katsoi että on pudonnut pohja pois siltä kannalta, että lakiesitys olisi äänestettävä yli vaalien.

Erich: Olisi koetettava saada lakivaliokunnan esittämään lakitekstiin lisätyksi sanat "16 luvun 8 §:n 2 mom." sekä poistetuksi sanat "mikäli vankilajärjestys ei siitä häiriinny".

Asiasta puhuivat vielä Lonkainen ja Lepistö.

Keskustelun päätyttyä päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi lakivaliokunnan esittämän lakitekstin hyväksymistä niin muutettuna, että siihen lisättäisiin sanat "16 luvun 8 §:n 2 mom." ja sanat "alköön tällaista vankia pantako yhteen sen kanssa, joka kärsii vapausrangaistusta muista rikoksista".

3 §.

Valtion viran tai toimen haltijain kalliinajanlisä.

Otettiin jatkettuun käsittelyyn ryhmän suhtautuminen valtion viran tai toimen haltijain kalliinajanlisäkysymykseen.

Aattela: Sen johdosta, että eduskunta oli hyväksynyt hallituksen taholta tehdyn uuden esityksen, että valtion viran tai toimen haltijoille myönnetään kalliinajanlisää 10 - 5 %, palasi asia takaisin valtiovarainvaliokuntaan. Valiokunta on siellä harjoitetun taktikoimisen jälkeen päättänyt niukalla enemmistöllä, että kaikille viran tai toimen haltijoille olisi annettava kalliinajanlisää 8 %. Ehdotti, että ryhmä päättäisi pysyä eduskunnan tekemän päätöksen kannalla.

Päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä päättäisi pysyä eduskunnan tekemän päätöksen kannalla.

4 §.

Lomanpyyntöjä.

Ryhmän jäsen Mustasilta pyysi läheisen omaisen hautauksen vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 18 päiväksi.

Päätettiin ehdottaa pyyntöön suostuttavaksi.

Ryhmän jäsenet Raunio ja Aattela pyysivät puhujamatkan vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 18 päiväksi sekä Erich t.k:n 20 pksi.

Päätettiin ehdottaa ryhmälle, että pyyntöihin suostuttaisiin sillä ehdolla, että 18 päivän istunnossa ei ole mitään merkityksellistä asiaa käsiteltävänä.

V a k u u d e k s i :

Erich Tanner

Puheenjohtaja.

Antti Aattela

Sihteeri.

P ö y t ä k i r j a

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 16 p:nä joulukuuta 1943. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Aarniokoski, Andersson, K., Eskola, Hakala, Hakkila, Jokinen, Karjalainen, Kilpi, Koivulahti-Lehto, Koponen, Lindman, Paasonen, Peltonen, M.H., Pitkäsilta, Railo (sairas), Turunen, Wenman ja Väisänen. Ministeri J. Aura oli kokouksessa saapuvilla. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Ministeri Fagerholmin ero.

Puheenjohtaja Tanner ilmoitti, että ministeri Fagerholm on jättänyt erohakemuksensa pääministerille esitettäväksi tasavallan presidentille. Erhokemus on ollut jo useita viikkoja pääministerin laatikossa, mutta nyt se on tullut julkisuuteen. Asia on ajettu siihen pisteeseen, että Fagerholm saa nyt tahtonsa läpi.

Karjalaisten taholta on esitetty, että hallitukseen olisi saatava joku karjalaisia edustava henkilö ja naisten taholta on esitetty, että sinne olisi saatava joku nainen.

Puoluetoimikunta on asettunut kannattamaan puoluesihteerin Aaltosen nimittämistä sosialiministeriksi. Ja ryhmän valmistava valiokunta on myöskin asettunut tälle kannalle.

Sillanpää: Sosialidemokraattisessa Työläisnaisliitossa on asetettu sille kannalle, että sosialiministeriössä pitäisi olla kaksi ministeriä ja näistä pitäisi toisen olla nainen. Toivoi että tulevaisuudessa kiinnitetään tähän seikkaan huomiota.

Pyy: Karjalaisten kanssa olisi jonkinlainen linnanrauha säilynyt, jos Reinikainen tulisi nimitetyksi sosialiministeriksi.

Kuittinen: Tanner sanoi kerran ryhmäkokouksessa, että ryhmässä on vähän hallituskelpoisia jäseniä. Niitä pitäisi kasvattaa. Ei ollut mitään huomauttamista Aaltosta vastaan, mutta hän ei ole ryhmän jäsen. Huomautti että ryhmän jäsenet ovat harvoin kelvanneet edes komiteoiden jäseniksi.

Lehtokoski: Huomautti Pyyin puheenvuoron johdosta, että Reinikainen on jyrkästi kieltäytynyt ja siksi on päätytty Aaltoseen.

Kivisalo: Olisi ollut hyvä jos Fagerholmin paikalle olisi saatu hänen paikkansa täyttävä mies. Aaltonen tunnetuista syistä ei sitä täytä.

Kääriäinen: Eikö kielikysymykseen olisi tässä ministerivaihdoksessa kiinnitettävä huomiota? Yhtyi Sillanpään lausuntoon. Sosiaaliministeriössä tarvitaan naista.

Linna: Aaltosella on kyllä hyviä suhteita Ruotsissa, mutta häntä tarvittaisiin puolueen palveluksessa. Ehdotti, että ryhmä asettuisi Jorma Tuomisen kannalle sosialiministerin nimityksessä.

Perho: Ei pitänyt Aaltosta sopivana miehenä sosialiministeriksi. Ryhmässä on toinenkin sopiva henkilö sosialiministerin paikalle, nim. toveri Rantala, mutta ellei hän tulisi kyseeseen niin sitten toveri Tuominen.

Mansner: Hallitukseen on saatava henkilö, jolla on poliittista kokemusta ja sellainen on toveri Aaltonen. Puoluekokousvalmistelut, joista Linna mainitsi, eivät ole esteenä toveri Aaltosen nimittämiseksi sosialiministeriksi.

Keskustelun päätyttyä toimitetussa äänestyksessä todettiin 43 ryhmän jäsenen kannattavan toveri A. Aaltosen nimittämistä sosialiministeriksi, joten ryhmän enemmistö on hänen nimittämisensä kannalla.

Tämän jälkeen päätettiin ryhmän pöytäkirjaan merkitä, että ryhmä antaa yksimielisen kiitoksensa ja tunnustuksensa toveri Fagerholmille sosialiministerin tehtävien hoitamisesta.

2 §.

Saapuvilla olo huomisessa eduskunnan istunnossa.

Puheenjohtaja Tanner huomautti, että huomisessa eduskunnan istunnossa on kaikkien ryhmän jäsenten oltava saapuvilla.

3 §.

Valtiollisten vankien oikeudet.

Otettiin jatkettuun käsittelyyn ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta 20 p:nä elokuuta 1942 annetun lain voimassaoloajan pidentämisestä.

Puheenjohtaja Tanner selosti asian tämän hetkistä vaihetta. (Katso v.v. pöytäkirjaa 16.12. 1943)

Valmistava valiokunta ehdottaa, että lakivaliokunnan esittämään lakitekstiin olisi saatava lisätyksi sanat "16 luvun 8 §:n 2 mom." sekä sanat "älkään tällaista vankia pantako yhteen sen kanssa, joka kärsii vapausrangaistusta muista rikoksista".

Valmistava valiokunta on yksimielinen siitä, että tämän asian uuden

vaiheen jälkeen lakiesitystä ei esitettäisi hylättäväksi eikä myöskään jätettäväksi lepäämään yli vaalien.

Kivisalo: On saavutettu periaatteellinen voitto. Olisi vielä saatava hyväksytyksi se, että valtiolliset vangit on pidettävä erisellissä.

Kuusela: Selosti asian ensimmäistä käsittelyä lakivaliokunnassa ja valiokunnan suhtautumista siihen, sekä erikoisesti ryhmämme jäsenten edesottamuksia. Asia oli puhujan mielestä huonosti hoidettu. Oli tyytyväinen siihen, että asia on nyt uudessa vaiheessa ja että siihen on saatu toivottuja muutoksia.

Kulovaara: Kun oli kysymys eduskunnassa suoritettavista toimenpiteistä olisi siellä asia pitänyt valmistella lakivaliokuntaa varten. Tällä kertaa olisi varustauduttava hoitamaan asia mahdollisimman hyvin suuressa valiokunnassa.

Erich: Puolustautui Kuuselan väitteitä vastaan.

Keskustelun päätyttyä hyväksyttiin valmistavan valiokunnan ehdotus yksimielisesti.

4 §.

Valtion viran tai toimen haltijain kalliinajanlisä.

Otettiin jatkettuun käsittelyyn suhtautuminen valtion viran tai toimen haltijain kalliinajanlisäkysymykseen.

Puheenjohtaja Tanner palautti mieliin asian käsittelyn eduskunnassa, joka oli hyväksynyt hallituksen taholta tehdyn uuden ehdotuksen, jonka mukaan kalliinajanlisää annetaan 10-5 %, sekä valtiovarainvaliokunnan omaksumaa kantaa. Valiokunta oli, vastoin eduskunnan päätöstä, päättänyt ehdottaa kaikille maksettavaksi 8 %:n suuruisen kalliinajanlisän.

Valmistava valiokunta ehdottaa, että ryhmä päättäisi kannattaa eduskunnan tekemän päätöksen hyväksymistä.

Hyväksyttiin yksimielisesti valmistavan valiokunnan ehdotus.

5 §.

Ryhmäkuri.

Keskusteltiin eräiden ryhmän jäsenten poissaoloista eduskunnan istunnoista.

Keskustelun päätyttyä annettiin ryhmän jäsenen Toivosen tehtäväksi koettaa saada ryhmän jäsen Martti Peltonen saapumaan eduskunnan istunnoihin.

Eräs tiedustelu.

Ryhmän jäsen Wirtanen tiedusteli onko valmistava valiokunta käsitellyt erään edustaja Sventon lähettämän kirjeen. Pyysi että sisäministerin luona käynyt lähetystö selostaisi käyntiään.

Tanner: Svento on lähettänyt sekä puoluetoimikunnalle että ryhmälle kirjeet, jossa hän koskettelee n.s. kuutosten asiaa ja toivoo ryhdyttäväksi toimenpiteisiin heidän asemansa helpottamiseksi, mm. armahduksen hankkimiseksi heille. Puoluetoimikunnassa on asia ollut esillä ja siellä on todettu, että asiaa ei voida hoitaa erillisenä kysymyksenä vaan asianomaisen lainmuutoksen yhteydessä. Asiaa ei ole esitelty ryhmälle.

7 §.

Selostus sisäministerin luona käyneen lähetystön käynnistä.

Ryhmän jäsen Lonkainen selosti sisäministerin luona käyneen lähetystön käyntiä. Lähetystö oli esittänyt ryhmäkokouksessa esitetyt seikat sisäministerille. Sisäministeri oli suhtautunut kylmästi lähetystön esittämiin asioihin. Hän oli mm. pitänyt luonnollisena, että valtiollinen poliisi on yhteistyössä Gestapon kanssa. Hän oli ilmoittanut, että turvasäilöstä on vapautettu n. 80 henkeä. Mitä valtiollisen poliisin päällikön erottamisvaatimukseen tulee, niin siihen hän ei suostunut edes vastaamaan. Tässä yhteydessä on kenties päätettävä onko yhdyttävä edustaja Kekkonen suunnittelemaan välisymykseen.

Wirtanen: Pakolaisten asiassa olisi toimenpiteisiin ryhdyttävä. Kertoi että tänne saapuneiden pakolaisten nimet säkötetään Viroon saksalaisten tietoon. Omaisia kuulustellaan ja omaisuuksia takavarikoidaan Virossa, mm. prof. Oraksen omaisuus on takavarikoitu.

Tanner: Olisi nyt ehkä odotettava mihin käynti johtaa. Uuden vuoden jälkeen voidaan palata uudelleen asiaan.

Voionmaa: Lonkainen mainitsi, että sisäministeri oli pitänyt ulkopoliittisista syistä vaarallisena välisymyksen tekoa valtiollisen poliisin toiminnan johdosta. Tämä on Suomen sisäinen asia, joten siitä voidaan vapaasti keskustella.

Raunio: Sanoi saaneensa tietää, että ruotsalaisessa ryhmässä on oppositiota sisäministeriä vastaan.

Lehtokoski: Vaikka Kekkosella onkin tehtynä välisymysluonnos, niin siihen ei meikäläisten olisi yhdyttävä, vaan tehtävä oma sellainen, jos välisymystä pidetään tarpeellisena.

Keskustelun päätyttyä päätettiin jäädä odottamaan lähetystön käynnin tuloksia. Jos asia antaa aihetta palataan siihen uuden vuoden jälkeen.

8 §.

Lomanpyyntöjä.

Ryhmän jäsen Mustasilta pyysi läheisen omaisen hautauksen vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k. 18 päiväksi.

Pyyntöön suostuttiin v.v. ehdotuksen mukaisesti.

Ryhmän jäsenet Raunio ja Aattela pyysivät puhujamatkan vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 18 päiväksi, sekä Erich yksityisasian vuoksi t.k:n 20 päiväksi.

Valmistava valiokunta ehdotti pyyntöihin suostuttavaksi ehdolla, että 18 päivän samoin kuin 20 päivän istunnoissa ei ole mitään merkityksellistä käsiteltävänä.

Hyväksyttiin v.v. ehdotus yksimielisesti.

9 §.

Tannerin selostus.

Ryhmän puheenjohtaja Tanner esitti ryhmälle tilanneselostuksen.

Puhuja mainitsi aluksi, että mitään uutta ei ole tapahtunut. Sodassa on itärintamalla tapahtunut jonkinlainen muutos. Saksa on vahvistanut asemiaan. Toinen rintama on tällä hetkellä poliittisen keskustelun polttopisteenä. Arvellaan, että se muodostetaan aikaisintaan keväällä. Toinen polttopiste on Balkanilla. Ilmasotaa käydään voimalla ja väellä. Suuria tuhoja on sen avulla saatu aikaan. Merisota on jokseenkin lamassa. Englantilaiset ovat vahvistaneet saattueitaan. Niillä on vahva lentokonesuoja. On luultavaa, että sodassa tulee jonkinlainen talvitauko. Päähuomio kohdistuu nykyään siihen mitä diplomaattisella alalla tapahtuu. Moskovan konferenssilla on ollut huomattava vaikutus. Sen tuloksena voidaan merkitä 1) Pelko erikoisrauhasta Saksan ja Neuvostoliiton välillä on saatu ainakin toistaiseksi torjutuksi. 2) On saatu luoduksi se aparaatti, jonka avulla liittolaiset aikovat keskinäisiä asioitaan hoitaa. Tämän jälkeen puhuja selosti ulkoministeri Hullin antamaa kahta lausuntoa. Ensimmäinen oli hyvin Moskovan konferenssin tuloksia ihannoiva. Kun sitten ilmeni kritiikkiä mainittua konferenssia kohtaan, antoi hän uuden lausunnon, jossa antoi huomata, että Atlantin julistuksesta ei ole luovuttu. Pienille valtioiden on tehty myönnytyksiä. Puhuja selosti sitten Stalinin Venäjän vallankumouksen juh-

lassa pitämää puhetta. Mainituksessa puheessa jätettiin rajakysymys avonaiseksi. Huomautti että tähän päivään mennessä ei ole saatu tarkkaa selkoa siitä, mitä Moskovan konferenssissa on päätetty. Konferenssista on saatu ristiriitaisia tietoja. Hermostaa käydään ja myöskin meitä vastaan.

Tämän jälkeen puhuja selosti Kairon ja Teheranin konferensseja. Teheranin julistus on mitään sanomaton asiakirja. Selvää kuitenkin on, että sodalle on nyt laadittu jonkinlainen aikataulu. Turkille on nyt selvinnyt, että on parasta pysyä sodan ulkopuolella niin kauan kun on selvää kuka voittaa. Turkki on ehkä valmis luovuttamaan tukikohtia Dardanelleilla y.m., mutta tämä tapahtuu vasta kun suurrynnistys alkaa.

Venäjä syyttää nyt meitä Pietarin pommittamisesta. Tämä voi merkitä jotakin, joko esim. 1) samanlaista hyökkäystä meitä vastaan; 2) pyrkimystä saada Amerikka julistamaan meitä vastaan sodan, ja 3) Neuvostoliiton asenteen muuttumista Suomea kohtaan. -Puhuja mainitisi, että Teheranin kongressin jälkeen voidaan meille tehdä poliittisia esityksiä. Eilen kuultiin uutinen Suomea koskevan erikoistiedonannon antamisesta Amerikasta.

Selostuksen johdosta ei keskusteltu.

V a k u u d e k s i :

Väinö Ikonen

Puheenjohtaja.

Kaj Sattela

Sihteeri.

T a r k i s t e t t u :

Osmo Mäkeläinen

Uuno Paavola

Pöytäkirja

tehty Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksessa helmikuun 1 päivänä 1944. Kokouksessa toimi puheenjohtajana ryhmän entinen puheenjohtaja, ministeri Väinö Tanner ja pöytäkirjan laati ryhmän entinen toinen sihteeri Jussi Lonkainen. Toimitetussa nimenhuudossa havaittiin saapuvilla olevan kaikki ryhmän jäsenet paitsi edustajat Aattela, Karjalainen, Nurminen, Paasonen (sairaana) Pyy, Tervo ja Koivulahti-Lehto (sairaana).

1 §.

Kokouksen avaus.

Puheenjohtaja Tanner lausui ryhmän jäsenet tervetulleiksi alkamaan eduskunnan uutta istutokautta. Puhuja huomautti siitä, että edellinen istutokausi oli eduskunnalle ja samoin myös ryhmälle raskas ja työntäyteinen. Uusi, nyt alkava istutokausi tuskin tulee muodostumaan edellistä helpommaksi. On syytä olettaa, että se voi muodostua vieläkin raskaammaksi. Tapahtumat rintamilta osoittavat sodan kulkevan loppuun kohti. Se saattaa myös meidän maamme vakavien ratkaisujen eteen. Tilanne on vakava ja painostus maamme kohtaan ankara. Se tulee asettamaan eduskunnalle ja erittäinkin sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle omat velvoituksensa ja vaatimuksensa. Puhuja toivoi ryhmän tässä vakavassa tilanteessa tekevän parhaansa ja suorittavan velvollisuutensa.

2 §.

Ryhmän järjestäytyminen.

Puheenjohtaja ilmoitti, että ryhmän ensimmäisenä toimenpiteenä olisi järjestäytyminen. Siinä tarkoituksessa olisi valittava ryhmälle toimitsijat.

Hiltunen ehdotti, että ryhmän puheenjohtajiksi valittaisiin entiset, edustajat Tanner ja Reinikainen. Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Samoin valittiin yksimielisesti ryhmän sihteereiksi entiset edustajat Aattela ja Lonkainen.

Ryhmän taloudenhoitajaksi valittiin niin ikään entinen,

edustaja Kuusisto.

Valmistavaan valiokuntaan puheenjohtajien, sihteereiden ja taloudenhoitajan lisäksi valittiin yksimielisesti edustajat Lehtokoski, Voionmaa ja Hakkila.

Ryhmän tilintarkastajiksi valittiin yksimielisesti edustajat Bryggari, Rantala ja Koivulahti-Lehto.

3 §.

Eduskunnan puhemiesten vaali.

Puheenjohtaja ehdotti, että eduskunnan puhemiehen vaalissa asetettaisiin tälläkin kertaa oma ehdokas. Jos toisten ryhmien kanssa toimitettavassa neuvottelussa päästään tästä sopimukseen, äänestetään varapuhemiesten vaalissa heidän ehdokkaitaan.

Lumme ilmoitti hyväksyvänsä puheenjohtajan ehdotuksen ja esiti ryhmämme ehdokkaaksi eduskunnan entisen puhemiehen, ed. Hakkilan. Varapuhemiesten vaalissa toivoi puhuja sovittavaksi niin, että toiseksi varapuhemieheksi ei tarvitsisi äänestää kokoomuksen ehdokasta, vaan siihen saataisiin edustaja von Born.

Puheenjohtaja huomautti edellisen lausunnon johdosta, ettei ryhmämme ole syytä sekaantua toisten ryhmien ehdokkaiden asetteluun.

Kilpi oli sitä mieltä, että olisi syytä ajatella puhemiehen paikalle ehdokkaan vaihtamista. Edustaja Hakkila on kyllä teknillisesti hyvä puhemies, mutta eräät hänen esiintymisensä ovat herättäneet kiusallista huomiota. Kun sota on joutunut nykyiseen vaiheeseen, olisi varmaan vapauttavaa muuttaa miestä puhemiehen paikalle. Puhuja kiinnitti myös huomiota siihen, että Hakkila on vieraantunut ryhmästä. Hänet nähdään nykyisin enimmäkseen kokoomuslaisten seurassa.

Bryggari toivoi puhemiehen vaalin yhteydessä ryhmän suorittavan periaatteellisen keskustelun. Hakkila ei ole sopiva eduskunnan puhemieheksi, sillä hän on erittäinkin viime aikoina kohdellut ryhmän päätöksiä kovakouraisesti. Monta kertaa on sattunut, että kun ryhmä on selvästi kantansa merkinnyt erinäisiin eduskunnan työtä koskeviin järjestelyihin nähden, ei puhemies ole niistä välittänyt. Puhujan mielestä olisi puhemiesehdokkaita nimettäessä asetettava etutilalle Pekkala. Hänellä ovat kaikki edellytykset tehtävän kannolliseen hoitamiseen. Voionmaa olisi myös pätevä, mutta katsoen hänen korkeaan ikäänsä häntä tuskin voitaneen ehdokkaaksi asettaa.

Hakkila huomautti esitettyjen lausuntojen johdosta, että kun puhutaan hänen kannanmerkinnistään, on hyvä muistaa, että ryhmän kantaa oli vuonna 1941 reippaampi kuin se, joka esiintyi hänen paljon moitutussa puheessaan. Mitä viime vuotisiin esiintymisiin tulee, on se rajoittunut siihen, ettei hän ollut hyväksynyt 33 kansalaisen esittämää kantaa. Sitä ei ole hyväksynyt myöskään ryhmä eikä puolueenuevosto.

Syrjänen oli sitä mieltä, ettei puhemiehen vaalissa saisi nykyisenä ajankohtana esiintyä hajoittavia ilmiöitä. Oli ulkopoliittisista syistä Hakkilan ehdokkuuden kannalla.

Velling yhtyi Bryggarin ja Kilven lausuntoihin. Puhujan mielestä oli juuri ulkopoliittisista syistä tärkeää muuttaa miestä puhemiehen paikalle. Tekisi länsimaissa hyvän vaikutuksen, jos puhemieheksi valittaisiin mies, joka ei ole imperialistisen politiikan kannattaja. Se osoittaisi, että sosialidemokraattinen puolue on saanut siitä irti. Puhuja piti Pekkala sopivana puhemieheksi.

Railo oli sitä mieltä, ettei ole syytä muuttaa miestä puhemiehen paikalle. Me kaikki olemme rauhan kannattajia, eikä ole syytä ryhtyä arvostelemaan sitä mitä itse kukin eri aikoina olemme sanoneet.

Pekkala ilmoitti jyrkästi kieltäytyvänsä puhemiesehdokkuudesta.

Voionmaa piti puhemiehen vaihdosta suurpoliittiselta kannalta onnellisena otteena kuvan muuttamiseksi meidän maastamme länsimaiden silmissä.

Kuittinen kannatti Hakkilan ehdokkuutta, vaikkakaan ei sanonut hyväksyvänsä kaikkia niitä otteita, joita Hakkila oli puhemies-toimissaan suorittanut.

Sillanpää ei sanonut kuulleen oliko Englannin radio esittänyt Suomen eduskunnalle puhemiesehdokasta. Meillä kuunnellaan liiaksi ulkomaisia ääniä. Nyt ei ole seikkailupolitiikan aika. Siksi kannatti Hakkilan ehdokkuutta.

Kulovaara kannatti myös Hakkilan ehdokkuutta. Jos nyt miestä muutettaisiin, osoittaisi se ulkopoliittista hapuilua.

Virtanen kannatti miehen vaihtamista eduskunnan puhemiehen paikalle. Syyksi tähän ilmoitti ne perustelut, jotka sisältyvät edustajien Kilven ja Voionmaan lausuntoihin. Pekkala olisi sopiva ehdokas juuri nykyisenä ajankohtana. Hänen valitsemisensä eduskunnan puhemieheksi antaisi selvän todistuksen, että Suomi oma-aloittei-

sesti pyrkii rauhan tielle. Puhuja ilmoitti, että ruotsalainen ryh-
mänestäisi mielellään uusia ehdokkaita. Maalaisliitto myös varmaan
nestäisi meidän ehdokasta olipa se kuka tahansa.

Kivisalo kannatti Hakkilan ehdokkuutta.

Puheenjohtaja Tanner huomautti, että eduskunnan puhemiehen toimi
muualla maailmassa luottamustoimi. Ei ole soveliaista, että miestä sillä
paikalle ^{uusi} vaihdetaan. Meilläkin on tässä suhteessa alkanut vaihtu-
tua nämä samat käsitykset. Puhemiehenä ovat olleet kauan samat miehet.
Niinpä Kallio oli puhemiehenä niin kauan kuin siihen oli hänellä mahdol-
isuus. Nyt on Hakkila istunut sillä paikalla jo kauan. Puhemies on
teknillinen henkilö. Tältä puolelta ei Hakkilaa ole voitu syyttää. Hakkila
vastaan voidaan sanoa, että hänellä on liian terävä kieli. Politi-
kasta vastaa hallitus eikä puhemies. Puhuja oli sitä mieltä, että jos
nykyinen nyt asettaa uuden ehdokkaan, se saattaa jäädä ilman omaa puhemiestä.

Keskustelun päätyttyä tähän toimitettiin asetetuista ehdokkaista
valinta. Puhemiesehdokkaaksi tuli Hakkila 44 äänellä, Pekkalan saadessa
9 ja Voionmaan 12 ääntä. Ryhmän päätöksestä päätettiin ilmoittaa toisille
ryhmille.

4 §.

Kansliatoimikunnan jäsenen vaali.

Ryhmän ehdokkaaksi kansliatoimikuntaan päätettiin yksimielisesti
asettaa edelleen edustaja Lonkainen.

5 §.

Valiokuntain vaali.

Ilmoitettiin, että valiokuntain vaalia varten esitettävät toivomuk-
set on osoitettava ryhmän sihteerille.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Väinö Tanner
puheenjohtaja.

Jussi Lonkainen
sihteeri.

Pöytäkirja tarkastettu ja hyväksytty.

Tanner

Väinö Kivisalo

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan ko-
ouksesta, joka pidettiin pankkivaliokunnan huoneessa eduskuntata-
lossa helmikuun 2 p:nä 1944. Kokous alkoi kello 18. Saapuvilla
olivat: Hakkila, Kuusisto, Lehtokoski, Lonkainen, Reinikainen, Tanner,
Voionmaa ja Aattela. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti
Aattela.

1 §.

Valiokuntien kokoonpano.

Otettiin valmistelevasti käsiteltäväksi kysymys eduskunnan
valiokuntien kokoonpanosta.

Päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmän jäsenet
nimettäisiin eri valiokuntien jäsen ehdokkaiksi seuraavasti:

Perustuslakivaliokunta

Lumme,
Kilpi,
Koponen,
Toivonen,
Lonkainen,
Raatikainen, U.
Kuusela.

Varajäseniksi:

Kivisalo,
Lindman,
Tuominen.

Lonkainen: Pyysi vapautusta valiokunnan jäsen ehdokkuudesta,
perustellen kieltäytymistään sillä, että hänellä on nykyisin hoi-
taessaan puoluesihteerin tehtäviä tavattoman paljon työtä.

Keskustelun päätyttyä Lonkaiselle ei myönnetty eroa jäsen-
ehdokkuudesta, joten jäsen ehdokaslista sai edellä esitetyn kokoon-
panon.

Lakivaliokunta

Erich,
Tervo,
Pesonen,
Kettunen,
Peltonen, M.H.,
Andersson, K.,
Härmä.

Varajäseniksi:

Hakala,
Kuusela,
Malmivuori.

Ulkoasiainvaliokunta

Suoritettiin keskustelu eräistä valiokunnan jäsenehdokkaista.

Reinikainen: Ulkoasiainvaliokunnan jäseneksi olisi saatava Fagerholm. Olisi vältettävä toimittamasta kovin suuria muutoksia tämän valiokunnan jäsenistössä, koska muutokset tulkittaisiin poliittiseksi asiaksi, jota se ei ole. Katson asian ryhmäkurisymykseksi. Valiokunnan varajäsenenä ollut Sylvi-Kyllikki Kilpi on joskus riehaantunut keskustellessaan Salmialan kanssa. Tälle on hymyilty. Mitä valiokunnan jäsenenä olleeseen Wirtaseen tulee, niin on hänestä sanottava, että hän harrastaa ulkopoliittisia asioita. Hänen mielestään olisi pyrittävä rauhaan aikaisemmin kuin mitä se hallituksen mielestä on mahdollista. Ulospäin ei pitäisi näyttää, että maalle kohtalokkaalla hetkellä valiokunnasta jätettäisiin pois sellaisia henkilöitä, joilla on hyvä nimi Yhdysvalloissa ja Englannissa.

Aattela: Kertoi millaisia evästyksiä eräät ryhmän jäsenet olivat valiokunnan kokoonpanon suhteen antaneet.

Voionmaa: Ei olisi syytä muuttaa valiokunnan meikäläisen ryhmän kokoonpanoa. On valitettu että tietoja on saatettu Ruotsiin. Kun kaikki asiat menevät saksalaisten tietoon, niin ei ole ihme jos joku juoru kiukkupäissä saatetaan Ruotsiinkin päin. Ulko-ministeri huomautti тов. Wirtasesta, että hän on intressantti mies, joka harrastaa ulkopoliittisia kysymyksiä. Wirtanen olisi pidettävä valiokunnan jäsenenä. Myöskin Fagerholm olisi hyvä saada valiokunnan jäseneksi siten, että hänet nimettäisiin Hakalan, joka ei juuri ehdi lehtityönsä vuoksi olla valiokunnan kokouksissa, tilalle varajäseneksi.

Lonkainen: Wirtanen on ulkoasiainvaliokunnassa ottanut hienovaraisesti osaa keskusteluun. Yhtyi Voionmaan lausuntoon. Wirtasta ei olisi poistettava valiokunnan jäsenyydestä. Näen suurella huolella sen vaikutuksen, joka vaihdolla ulospäin olisi.

Lehtokoski: Vaihtaisin Fagerholmin Wirtasen tilalle.

Keskustelun päätyttyä toimitettiin äänestys siitä ehdotetaanko Fagerholm vaiko Wirtanen nimettäväksi ulkoasiainvaliokunnan jäsenehdokkaaksi. Äänestyksessä annettiin neljä ääntä Fagerholmin ja samoin neljä ääntä Wirtasen ehdokkuuden puolesta, mutta kun puheenjohtaja kannatti Fagerholmin ehdokkuutta katsottiin v.v. päätökseksi tulevan, että ehdotetaan Fagerholmin nimettäväksi ulkoasiainvaliokunnan jäsenehdokkaaksi.

Valmistava valiokunta ehdottaa siis ulkoasiainvaliokunnan jäsenehdokkaiksi nimettäväksi seuraavat ryhmän jäsenet:

Voionmaa,
Reinikainen,
Salmenoja,
Sillanpää,
Pekkala,
Fagerholm,
Lonkainen,

Varajäseniksi:

Railo,
Peltonen, O.,
Kilpi.

Pankkivaliokunta

Salmenoja,
Karjalainen,
Kupari,
Nokelainen,
Kuusela,
Mäkeläinen.

Varajäseniksi:

Toivonen,
Kettunen,
Andersson, K.

Valtiovarainvaliokunta

Lehtokoski,
Rantala,
Kuusisto,
Aattela,
Welling,
Hiltunen,
Turkia,
Bryggari,
Pekkala.

Varajäseniksi:

Peltonen, O.,
Lepistö,
Raatikainen, J.,
Karjalainen.

Talousvaliokunta

Reinikainen,
Lumme,
Penttala,
Tolonen,
Aarniokoski,
Kuittinan,
Nurminen.

Varajäseniksi:

Raunio,
Lehtokoski,
Juutilainen.

Laki- ja talousvaliokunta

Kulovaara,
Linna,
Mansner,
Salmela-Järvinen,
Kujala,
Kääriäinen,

Wenman,
Pitkäsilta (maalaisliiton eduskuntaryhmän listalta).

Varajäseniksi:

Kivisalo,
Lindqvist,
Jokinen.

Sivistysvaliokunta

Kilpi,
Syrjänen,
Malkamäki,
Wirtanen,
Andersson, G.,
Juutilainen,
Railo.

Varajäseniksi:

Raunio,
Huhta,
Lehto.

Maatalousvaliokunta

Eskola,
Lepistö,
Halonen,
Mustasilta,
Koivulahti-Lehto,
Simonen,
Kämäräinen, V. H.

Varajäseniksi:

Väisänen,
Pyy,
Tolonen.

Työväenasiainvaliokunta

Fagerholm,
Tuominen,
Hillelä,
Bryggari,
Perho,
Lindström,
Valta,
Kekäläinen (maalaisliiton eduskuntaryhmän listalta).

Varajäseniksi:

Andersson, G.,
Turkka,
Härmä.

Kululaitosvaliokunta

Linna,
Penttala,
Väisänen,
Sinisalo,
Malmivuori,
Mäkeläinen,
Pyy.

Varajäseniksi:

Kulovaara,
Syrjänen,
Koivulahti-Lehto.

Puolustusasiainvaliokunta

Peltonen, O.,
Lindqvist,
Kivisalo,
Raatikainen, J.,
Raunio,
Jokinen,
Turunen.

Varajäseniksi:

Hiltunen,
Aattela,
Mansner.

Suuri valiokunta

Kulovaara,
Mäkeläinen,
Kuittinen,
Nurminen,
Tolonen,
Hiltunen,
Raatikainen, U.,
Pesonen,
Simonen,
Härmä,
Kupari,
Valta,
Rantala,
Huhta,
Lindqvist,
Eskola,
Malkamäki,
Lehto,
Linna.

Varajäseniksi:

Erich,
Salmela-Järvinen,
Turunen,
Kääriäinen,
Väisänen,
Welling,
Perho.

Tarkistajat

Lonkainen ja hänen varamiehekseen Kilpi,
Railo ja hänen varamiehekseen Erich.

2 §.

Ehdotetaan annettavaksi yksi valitsija-
miesääni maalaisliiton ehdokkaille.

Puheenjohtaja ilmoitti, että maalaisliiton eduskuntaryhmän puolesta on käännytty ryhmämme puoleen pyynnöllä, että ryhmän puolesta annettaisiin yksi valitsijamiesääni maalaisliiton asettamien eduskunnan valiokuntien jäsen ehdokkaiden hyväksi. -Vastapalvelukseksi maalaisliiton ryhmä asettaisi valiokuntien jäsen ehdokaslistoilleen ehdokkaakseen yhden sosialidemokraattisen ryhmän jäsenen laki- ja talousvaliokuntaan sekä samoin yhden jäsenen työväenasiainvaliokuntaan.

Päätettiin ehdottaa ryhmäkokoukselle, että maalaisliiton ryhmän pyyntöön suostuttaisiin.

3 §.

Valiokuntien puheenjohtajat.

Päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi asetettavaksi eduskunnan valiokunnille entiset puheenjohtajat.

4 §.

Aloitteiden tarkistaminen.

Päätettiin ryhmäkokoukselle tiedoittaa, että aloitteet olisi entisen tavan mukaisesti ennen eduskunnalle jättämistä annettava v.v. sekä ryhmän tarkistettaviksi ja hyväksyttäväiksi, mikäli ne eivät ole paikallista laatua olevia.

5 §.

Ryhmän toimintakertomus.

Sihteerien esityksestä päätettiin, että ryhmän jäsen Kivisalo yhdessä ryhmän sihteerien kanssa ja heidän vastuullaan valmistaa puoluekokousta varten ryhmän toimintakertomuksen.

6 §.

Voionmaan 75-vuotispäivä.

Päätettiin luovuttaa ryhmän varoista 5.000 markkaa Voionmaan 12.2. 1944 vietettävän 75-vuotispäivän johdosta koottavaan ja hänen nimeään kantavaan rahastoon.

Tämän lisäksi kootaan ryhmän jäseniltä lisää varoja tähän rahastoon ja keräyksen toimittaa ryhmän sihteeri Aattela.

V a k u u d e k s i :

Väinö Lumme

Puheenjohtaja.

Ernst Aattela
Sihteeri.

P ö y t ä k i r j a

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 2 p:nä helmikuuta 1944. Kokous alkoi kello 19. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Hakala, Jokinen, Kulovaara, Kupari, Kuusela, Lindqvist, Paasonen (sairas), Salmela-Järvinen (saapui myöhemmin), Sinisalo, Wenman ja Wirtanen. Tomittaja Anso Airisto oli myöskin kokouksessa saapuvilla. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Valiokuntien kokoonpano.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän jäsenten nimeäminen ehdokkaiksi eduskunnan eri valiokuntien jäsenten vaalia varten.

Puheenjohtaja Tanner esitti valmistavan valiokunnan ehdotuksen ryhmän jäsenten nimeämisestä valiokuntien jäsenehdokkaiksi.

Yleiskeskustelua ei syntynyt, joten ryhdyttiin asian yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmän jäsenet nimettäisiin eri valiokuntien jäsenehdokkaiksi seuraavasti:

Perustuslakivaliokunta

Lumme,
Kilpi,
Koponen,
Toivonen,
Lonkainen,
Raatikainen, U.,
Kuusela.

Varajäseniksi:

Kivisalo,
Lindman,
Tuominen.

Lonkainen: Olen v.v. kokouksessa pyytänyt, ettei minua asetettaisi valiokunnan jäsenehdokkaaksi. Suuresti lisääntyneen työmääräni vuoksi uudistan tämän pyyntöni.

Lumme: Valittaisin sitä, jos Lonkainen ei tulisi valituksi valiokunnan jäseneksi. Hän on hyvin täyttänyt paikkansa.

Kivisalo ja Koponen yhtyivät Lumpeen lausuntoon.

Keskustelun päätyttyä hyväksyttiin v.v. ehdotus.

Lakivaliokunta

Erich,
Tervo,

Pesonen,
Kettunen,
Peltonen, M.H.,
Andersson, K.,
Härmä.

Varajäseniksi:

Hakala,
Kuusela,
Malmivuori.

Hyväksyttiin v.v. ehdotus yksimielisesti.

Pankkivaliokunta

Salmenoja,
Karjalainen,
Kupari,
Nokelainen,
Kuusela,
Mäkeläinen.

Varajäseniksi:

Toivonen,
Kettunen,
Andersson, K.

Yksimielisesti hyväksyttiin v.v. ehdotus.

Valtiovarainvaliokunta

Lehtokoski,
Rantala,
Kuusisto,
Aattela,
Welling,
Hiltunen,
Turkia,
Bryggari,
Pekkala.

Varajäseniksi:

Peltonen, O.,
Lepistö,
Raatikainen, J.,
Karjalainen.

Rantala: Huomasin puheenjohtajan esityksestä, että minut ehdotetaan valittavaksi myöskin suuren valiokunnan jäseneksi. Koska töittäni vuoksi en mitenkään katso voivani osallistua kahden näin suuritöisen valiokunnan työhön, pyydän että minua ei asetettaisi valtiovarainvaliokunnan jäseneksi jos minut aiotaan ehdottaa valittavaksi suuren valiokunnan jäseneksi.

Kuusisto, Lehtokoski ja Pekkala olivat sitä mieltä, että Rantala olisi edelleenkin valittava valtiovarainvaliokunnan jäseneksi.

Hiltunen: Yhtyi muuten edellisiin mutta piti suotavana, että Rantala tulisi valituksi myöskin suuren valiokunnan jäseneksi.

Raatikainen, U.: Piti tärkeänä, että Rantala olisi valtiovarainvaliokunnan jäsenenä. Suureen valiokuntaan voidaan asettaa ehdokkaiksi joku muu sopiva ryhmän jäsen.

Keskustelun päätyttyä hyväksyttiin yksimielisesti v.v. ehdotus.

Talousvaliokunta

Reinikainen,
Lumme,
Penttala,
Tolonen,
Aarniokoski,
Kuittinen,
Nurminen.

Varajäseniksi:

Raunio,
Lehtokoski,
Juutilainen.

Yksimielisesti hyväksyttiin v.v. ehdotus.

Laki- ja talousvaliokunta

Kulovaara,
Linna,
Mansner,
Salmela-Järvinen,
Kujala,
Kääriäinen,
Wenman,
Pitkäsilta (maalaisliiton eduskuntaryhmän listalta).

Varajäseniksi:

Kivisalo,
Lindqvist,
Jokinen.

Kääriäinen: Ehdotti, että Mäkeläinen, joka aikaisemminkin on ollut valiokunnan varajäsenenä, asetettaisiin varajäsen ehdokkaaksi Lindqvistin asemesta.

Peltonen, M.H.: Koska on mainittu, että valiokunnan varajäsenenä tarvittaisiin jotakin meikäläistä perä-Pohjolan edustajaa, niin silloin olisi varajäseneksi nimettävä Kekäläinen eikä Lindqvist.

Hiltunen: Oli myös sitä mieltä, että Kekäläinen olisi nimettävä valiokunnan varajäsen ehdokkaaksi.

Keskustelun päätyttyä toimitetun äänestyksen perusteella (ääniä ei laskettu) todettiin, että ryhmä oli suurella äänten enemmistöllä päättänyt asettaa Kekäläisen v.v. ehdottaman Lindqvistin asemesta valiokunnan varajäsen ehdokkaaksi. Muuten hyväksyttiin v.v. ehdotus sellaisenaan.

Sivistysvaliokunta

Kilpi,
Syrjänen,
Malkamäki,
Wirtanen,
Andersson, G.,
Juutilainen,
Railo.

Varajäseniksi:

Raunio,
Huhta,
Lehto.

Yksimielisesti hyväksyttiin v.v. ehdotus.

Maatalousvaliokunta

Eskola,
Lepistö,
Halonen,
Mustasilta,
Koivulahti-Lehto,
Simonen,
Kämäräinen, V.H.

Varajäseniksi:

Väisänen,
Pyy,
Tolonen.

Yksimielisesti hyväksyttiin v.v. ehdotus.

Työväenasiainvaliokunta

Fagerholm,
Tuominen,
Hiilelä,
Bryggari,
Perho,
Lindström,
Valta,
Kekäläinen (maalaisliiton eduskuntaryhmän listalta).

Varajäseniksi:

Andersson, G.,
Turkka,
Härmä.

Fagerholm: Pyysi vapautusta valiokunnan jäsen ehdokkuudesta.

Tiedusteli onko sopivaa, että suurtyönantajan edustaja on meikäläisten edustajana työväenasiainvaliokunnassa. Piti sopivana, että joku ammattiyhdistysliikkeessä mukana olevista naisedustajista joko Härmä taikka Lehto nimettäisiin valiokunnan jäsen ehdokkaaksi.

Keskustelun päätyttyä hyväksyttiin äänestyksettä v.v.

ehdotus.

Kululaitosvaliokunta

Linna,
Penttala,
Väisänen,
Sinisalo,
Malmivuori,
Mäkeläinen,
Pyy.

Varajäseniksi:

Kulovaara,
Syrjänen,
Koivulahti-Lehto.

Yksimielisesti hyväksyttiin v.v. ehdotus.

Puolustusasiainvaliokunta

Peltonen, O.,
Lindqvist,
Kivisalo,
Raatikainen, J.,
Raunio,
Jokinen,
Turunen.

Varajäseniksi:

Hiltunen,
Aattela,
Mansner.

Yksimielisesti hyväksyttiin v.v. ehdotus.

Suuri valiokunta

Kulovaara,
Mäkeläinen,
Kuittinen,
Nurminen,
Tolonen,
Hiltunen,
Raatikainen, U.,
Pesonen,
Simonen,
Härmä,
Kupari,
Valta,
Rantala,
Huhta,
Lindqvist,
Eskola,
Malkamäki,
Lehto,
Linna.

Varajäseniksi:

Erich,
Salmela-Järvinen,
Turunen,
Kääriäinen,
Väisänen,
Welling,
Perno.

Valmistavan valiokunnan ehdotuksen johdosta syntyi keskustelua, jonka päätyttyä ehdotus hyväksyttiin niin muutettuna, että Rantalan tilalle, koska hän pyysi vapautusta valiokunnan jäsenyydestä, nimettiin ehdokkaaksi Welling ja Wellingin asemesta varajäsen ehdokkaaksi Kettunen.

Ulkoasiainvaliokunta

Voionmaa,
Reinikainen,
Salmenoja,
Sillanpää,
Pekkala,

Fagerholm,
Lonkainen.

Varajäseniksi:

Railo,
Peltonen, O.,
Kilpi.

Reinikainen: Ulkoasiainvaliokunnan jäsen ehdokkaiden nimeämisaasia on hoidettava varovaisesti. Pienen valtion on hoidettava propagandansa niin, että sillä ei aiheuteta maalle vahinkoa. Meidän täytyy näyttää ulospäin, että ulkopoliitikamme ei ole muuttunut. Kun sota syttyi sanottiin, että ulkopoliitikamme pitää olla neutraalia. Ryhmämme harjoittama ulkopoliitiikka on ollut hyvää. On koetettava saada maamme suhteita parannetuiksi. Suomen taholta on sillä, että ei tunnustettu Mussolinin hallitusta sekä suhtautumisella Oslon yliopiston tapauksiin osoitettu, että Suomi noudattaa itsenäistä politiikkaa. -Fagerholmilla on hyvä nimi Ruotsissa, joten hän olisi valittava ulkoasiainvaliokunnan jäseneksi. Kilpi olisi säilytettävä valiokunnan varajäsenenä. Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan pitäisi pitää huoli siitä, että ennenkuin valiokunnassa tehdään tärkeistä asioista päätöksiä, niistä keskusteltaisiin myöskin ryhmässämme. Valitti sitä, että ulkoasiainvaliokunnan kokouksista on vuotanut tietoja ulkomaillekin. Annettavissa lausunnoissa pitäisi olla varovainen. Valitsemalla Hannulan uudelleen valiokunnan jäsen ehdokkaaksi on maalaisliiton ryhmä tahtonut osoittaa, että se ei halua muutosta ulkopoliitikassa.

Fagerholm: Wirtasen pois jääminen valiokunnasta herättäisi ikävää huomiota. Pyysi ettei häntä nimettäisi ehdokkaaksi.

Voionmaa: Wirtasen esiintymistapa on ollut sellaista, että sen on voinut hyväksyä, paitsi ei Salmiala. Katsoi ettei ole mitään syytä jättää Wirtasta nimeämättä valiokunnan jäsen ehdokkaaksi. Myös Fagerholm olisi saatava valiokuntaan vaikkapa varajäseneksi, joten hänet olisi nimettävä Hakalan tilalle varajäsen ehdokkaaksi. Peltonen saisi vielä odottaa valiokunnan jäseneksi pääsyä.

Peltonen, M.H.: Yhtyi Voionmaan lausuntoon. Valmistavan valiokunnan kanta ei ole ryhmän jäsenten enemmistön kanta, olkoonpa että äänestysnumerot antaisivatkin v.v. kannan mukaisen tuloksen. Kosketteli ryhmän puheenjohtajakysymystä ja katsoi, että valtioneuvoston jäsenen ei pitäisi toimia ryhmän puheenjohtajana. Kaikkia ryhmässä esiintyviä eriäviä mielipiteitä ei pitäisi leimata kerettiläisiksi. Ryhmän puheenjohtajan pitäisi ottaa ryhmän jäsenten mielipiteitä huomioon.

Andersson, G.: Kun Reinikainen kysyi miten ryhmän ruotsinkieliset jäsenet suhtautuvat siihen, että Wirtanen vaihdettaisiin Fagerholmiin, niin hänelle vastattiin, että Wirtasta ei ole valittu ulkoasiainvaliokuntaan ruotsinkielisenä edustajana vaan ulkopoliitiikkaa harrastavana edustajana. Yhtyi siihen, että Fagerholm olisi nimettävä varajäsen ehdokkaaksi Peltosen asemesta.

Reinikainen: Sanoin v.v. että minulla ei ole henkilökohtaisesti mitään Wirtasta vastaan. Hän harrastaa ulkopoliitiikkaa. Käyttää harkittuja puheenvuoroja. Tämä asia ei ole niin suuri, että siitä pitäisi tehdä suuri poliittinen kysymys. Wirtanen voitaisiin nimetä valiokunnan varajäsen ehdokkaaksi.

Weiling: Kun kuuntelin Reinikaisen lausuntoa, niin tulin ensin siihen tulokseen, että hän kannattaa Wirtasen nimeämistä valiokunnan jäsen ehdokkaaksi. Reinikainen piti tärkeänä, että ulkopoliittista suuntautumista ei muuteta, näin ollen on paikallaan, että Wirtanen nimetään valiokunnan jäsen ehdokkaaksi. Hänen poistamisensa tulee herättämään ikävää huomiota. Myös Fagerholm olisi nimettävä valiokunnan jäsen ehdokkaaksi Sillanpään tilalle ja Sillanpää voitaisiin nimetä varajäsen ehdokkaaksi Peltosen asemesta. Tässä kokouksessa ei ole Wirtasta vastaan voitu esittää mitään muistutettavaa, häntähän on päinvastoin keuhuttu. Häntä ei siis ole syytä jättää nimeämättä valiokunnan jäsen ehdokkaaksi.

Kilpi: Täällä on viitattu ulkomaalaiseen propagandaan. Se alkaa siten, että Ajan Suunta ja Vaasa kirjoittavat meitä vastaan. Ruotsin lehdet mainitsevat tällöin meidän nimemme. Tämän jälkeen Ajan Suunta ja Vaasan Jaakkoo kirjoittavat uudelleen meistä. Ryhmän jäsenten ei pitäisi antaa vaikuttaa itseensä kokoomuslaisen ja ajansuuntalaisen propagandan.

Peltonen, M.H.: Wirtasen vaihtaminen Fagerholmiin herättäisi ikävää huomiota. Ratkaisussa ei pitäisi antaa Tannerin vaikuttaa.

Salmela-Järvinen: Yhtyi Kilpeen siinä, että ulkomaalaisen propagandan ei pitäisi antaa vaikuttaa itseensä. Tällä ryhmällä täytyy olla oikeus päättää ketä se ulkoasiainvaliokuntaan niinkuin muihinkin valiokuntiin haluaa panna. Ei Wirtasesta pidä tehdä suurta numeroa. Sillanpää ei pitäisi jättää valiokuntaan valitsematta.

Pyy: Oli Wirtasen jäsen ehdokkaaksi nimeämisen kannalla.

Peltonen, O.: Ulkopoliittinen tilanne on sellainen, että ulospäin ei olisi näytettävä mitään muutosta tapahtuneen. Tarpeetonta hälyä olisi vältettävä. Fagerholmin nimeäminen valiokunnan jäsen-